

Bekamping van wildmisdaad: 'n regsteoretiese ontleding van die handelinge, verwante misdade en rolspelers¹

Inge Snyman

Inge Snyman, Fakulteit Regte, Noordwes-Universiteit

Opsomming

Alhoewel die bekamping van wildmisdaad 'n internasionale prioriteit is, bestaan daar tans geen universele definisie van *wildmisdaad*, 'n toonaangewende internasionale verdrag of 'n aanbevole bekampingstrategie waarvolgens lande die beste praktyk vir die bekamping van wildmisdaad kan vasstel nie. Die afwesigheid van sodanige middele, noop individuele lande om selfstandig nasionale wetgewing te bekragtig om wildmisdaad te bekamp. Te midde van wesenlike internasionale beleidstekortkominge, het die United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) nuttige kontrolelyste, aanbevelings en voorbeelde ontwikkel wat lande as riglyne kan gebruik om nasionale wetgewing optimaal vir dié doel te formuleer.

Wildmisdaadpleging behels verskillende handelinge, verwante misdade en rolspelers wat bydra tot die kompleksiteit daarvan. Die handelinge kan in vier vlakke ingedeel word, en sluit die strop van (vlak 1), vervoer van en handel in (vlak 2), verwerking van (vlak 3) en verspreiding en verkoop van (vlak 4) wildspesies en hul neweprodukte in. Die verskillende handelinge word deur talle rolspelers op die verskillende vlakke uitgevoer. Verwante ernstige misdade soos korrupsie, dokumentbedrog, geldwassery, belastingontduiking en wanbetaling van regeringsgelde fasiliteer die administratiewe prosesse en vind op al vier vlakke plaas.

Hierdie artikel benader die probleem vanuit 'n omgewingsregperspektief en berus op 'n omvattende literatuuroorsig. Die artikel het eerstens ten doel om die handelinge, verwante misdade en rolspelers wat deel uitmaak van wildmisdaad teoreties te ontleed en te beskryf. Tweedens het die artikel ten doel om die UNODC se kontrolelyste en aanbevelings te ondersoek en die kern daarvan op te som.

Die teoretiese ontleding beklemtoon die kompleksiteit en onbestendigheid op elke handelingsvlak, naamlik onder meer die verskillende rolle wat rolspelers aanneem; die dinamiese aard van die handelinge; die betrokkenheid en invloed van beide bestaansjagters en georganiseerde misdaadgroepe; die wyse waarop die handelinge oor verskillende gebiede of landsgrense versprei is; die bydrae van tegnologie, soos gesofistikeerde toerusting en die internet; en die wyse waarop verwante misdade die administratiewe proses fasiliteer.

Suid-Afrika hanteer die bekamping van wildmisdaad ingevolge die land se nasionale omgewingsregraamwerk, wat hoofsaaklik berus op bepalinge van die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur 107 van 1998, die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Biodiversiteit 10 van 2004; die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Wet op Bewaringsgebiede 57 van 2003, verbandhoudende regulasies, provinsiale wetgewing en plaaslike (munisipale) verordeninge. In 'n opvolgartikel, "Bekamping van wildmisdaad: 'n ontleding van die Suid-Afrikaanse omgewingsregraamwerk",² word die bestaande reguleringsmaatreëls wat Suid-Afrika tans inspan om wildmisdaad te bekamp geïdentifiseer, ontleed en bespreek.

Trefwoorde: biodiversiteit; biodiversiteitsreg; ernstige misdade; omgewingsmisdaad; omgewingsreg; onregmatige wildspesiehandel; wilde diere; wildmisdaad; wildmisdaadbekamping; wildspesies; wildspesiestroping

Abstract

Combating wildlife crime: a legal-theoretical analysis of the activities, related crimes and role players

Wildlife crime is recognised as one of the most significant environmental crimes of our time. Environmental crimes arise from the deliberate violation of international and national environmental laws and regulations. Wildlife crime has been described as a global policy issue, a complex phenomenon with several layers and dimensions, a contemporary biodiversity threat of anthropocentric origin, an extremely fragmented environmental "issue" and a multilevel process with a complicated organisational structure that transcends national borders. Many experts agree that combating wildlife crime poses diverse and unique challenges to the administration of justice, making it both an international and national priority. However, despite this prioritisation, wildlife crime is neither universally defined, nor is it encapsulated in an international treaty or strategy upon which countries can rely to determine best practices to combat this crime. In the meantime, the enormous responsibility for enacting legislation to combat wildlife crime rests with individual countries.

Wildlife crime is intricate and complex, involving various activities, related serious crimes, and role players in its commission. These crimes are acts or omissions that violate the provisions of international treaties or national environmental law and regulations. Four levels of activities that form part of wildlife crime can be distinguished, namely (a) poaching of wildlife; (b) transporting of and trading in wildlife; (c) processing wildlife into products; and (d) distributing and selling wildlife and their by-products. Although these activities may not always take place in the same order, wildlife crime is always initiated with the poaching of wildlife. The activities span the country of origin (of the wildlife species), various transit points, and final destinations, thereby creating additional challenges for law enforcement agencies. Numerous role players commit these acts on each of the four levels, and the relation-

ships between them are complex and influenced by various factors. The role players approach the circumstances in which wildlife crime takes place pragmatically – they are adaptable and simply modify their working methods and poaching strategies, target markets, trade routes and even target species according to changing circumstances. Related serious crimes such as corruption, document fraud, money laundering, tax evasion, and non-payment of government fees, facilitate the administrative process and occur at all four levels of operation. Due to significant international policy shortcomings, the United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) has positioned itself as a leader in the field and developed useful checklists, recommendations, and examples that countries may use as guidelines for formulating national legislation to combat wildlife crimes.

Although wildlife crimes are committed daily in South Africa, partly due to its abundant biodiversity, there is currently no dedicated South African legislation that exclusively defines and addresses the combatting of wildlife crime. Instead, South Africa addresses the combatting of wildlife crime in a fragmented manner through the country's national environmental legal framework. This framework is mainly based on provisions in the National Environmental Management Act 107 of 1998 (NEMA), the National Environmental Management: Biodiversity Act 10 of 2004 (NEMBA); the National Environmental Management: Protected Areas Act 57 of 2003 (NEMPAA), related regulations, provincial legislation and local (municipal) ordinances.

This article presents a comprehensive literature review of the legal-theoretical framework and approaches the issue from an environmental law perspective. First, the activities, related crimes and role players that form part of wildlife crime are theoretically analysed and described. Second, a concise version of the extensive and detailed checklists, recommendations, and examples formulated by the UNODC is included. It offers practical suggestions for formulating a coordinated national legal response to combat wildlife crime (as well as related serious crimes) and provides guidelines for comparing, improving and revising existing legislation. In a follow-up article, "Combatting wildlife crime: an analysis of the South African environmental law framework", the existing environmental regulatory measures currently used by South Africa to combat wildlife crime are identified, analysed, and discussed in accordance with the theoretical framework that is established in this article.

The theoretical analysis and descriptions of the activities, related crimes, and role players reveal the complexities and instability associated with each level of the activities that form part of wildlife crime. These include, but not limited to, the different roles that role players assume; the dynamic nature of the activities; the involvement and influence of subsistence hunters and organised criminal groups; the distribution of activities across the different areas or countries; the contribution of technology, such as sophisticated equipment and the internet; and the way in which related serious crimes continuously facilitate the administrative process of committing wildlife crimes. In certain instances, subsistence hunters unknowingly commit wildlife crimes due to poverty, unemployment, and starvation, seeking food or economic gain. Organised criminal groups are particularly interested in wildlife crime as part of an effort to diversify their existing operations, driven by the substantial economic reward it offers. The activities committed at levels 2 to 4 do not necessarily occur in a fixed sequence, but poaching at level 1 can be described as the constant entry point of wildlife crime. The analysis also reveals that wildlife crime can be most effectively addressed at the poaching level, as disrupting this stage also impedes the activities at successive levels. According to the UNODC, the convergence of acts, related crimes and diverse actors necessitates a comprehensive and coordinated national legal response that avoids unnecessary duplication, complexity, and bureaucracy. Countries

are therefore encouraged to formulate legislation that is simple and transparent, ensuring that law enforcement agencies and other stakeholders can easily understand it, while also acknowledging the complex nature of wildlife crime. The UNODC gives preference to approaches that use command-and-control measures to combat wildlife crime and suggests that national legislation should clearly reflect that the four levels of activities that form part of wildlife crime can be unlawful for various reasons.

Keywords: biodiversity; biodiversity law; combatting wildlife crime; environmental crime; environmental law; illegal wildlife trade; serious crimes; wild animals; wild species; wildlife crime; wildlife poaching

1. Inleiding

Die International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme³ sonder wildmisdaad uit as een van vyf kernareas van omgewingsmisdaad.⁴ Hierdie omgewingsmisdade ontstaan vanuit die doelbewuste oortreding van internasionale en nasionale omgewingswetgewing en -regulasies.⁵ Wildmisdaad is al deur kundiges beskryf as “’n globale beleidskwessie”;⁶ “’n komplekse verskynsel met verskeie lae en dimensies”;⁷ “’n kontemporêre biodiversiteitsbedreiging van antroposentriese oorsprong”;⁸ “’n uiters gefragmenteerde omgewingsvraagstuk”⁹ en “’n veelvlakkige proses met ’n ingewikkelde organisatoriese struktuur wat oor landsgrense heen plaasvind”.¹⁰ Verskeie kundiges is dit eens dat die bekamping van wildmisdaad uiteenlopende en unieke uitdagings vir regspleging daarstel.¹¹ Moontlike redes daarvoor sluit in dat wildmisdaad uit verskillende handeling en verwante misdade bestaan en deur etlike rolspelers gepleeg word.¹² Die United Nations Office on Drugs and Crime¹³ (hierna die UNODC)¹⁴ bepaal dat

[wildlife crime] comprises a myriad of diverse and sometimes overlapping offences from illegal [...] hunting, processing, exporting and importing, trafficking, supplying, to receiving, possessing and consuming wild fauna [...] It also covers associated offences, such as document fraud (including fraudulent marking and stamping), money-laundering, tax evasion and corruption [...] To combat wildlife and forest crime effectively, it is important to identify and define all possible offences and to enforce appropriate penalties for the complete array of offences.

Luidens die UNODC is die identifisering van alle handeling wat moontlik deel uitmaak van wildmisdaad van kardinale belang in die bekamping daarvan. Mits die handeling in stryd is met nasionale of internasionale regsbepalings, kan die jag, verwerking, invoer en uitvoer, handeldryf (smokkel), verskaffing, ontvangs, besit en verbruik van wilde fauna (wilde diere of wildspesies) as komponente van wildmisdaad beskou word.¹⁵ Daarbenewens word verwante ernstige misdade soos dokumentbedrog, geldwassery, belastingontduiking en korrupsie wat ten doel het om die verbonde administratiewe stelsels te manipuleer ook met wildmisdaadpleging geassosieer. Daar is boonop ’n element van onvoorspelbaarheid verbonde aan wildmisdaadpleging, aangesien die handeling kan oorvleuel en nie noodwendig te alle tye in dieselfde volgorde plaasvind nie.¹⁶ Aangesien wildmisdaad, naas onregmatige dwelmhandel, wapenhandel, handel in nagmaakte goedere en mensehandel, as een van die mees winsgewende georganiseerde misdade ter wêreld bestempel word, word die bedrywighede van ander georganiseerde misdaadgroepe toenemend met dié van wildmisdaad vervleg.¹⁷

Wyatt¹⁸ steun die bogenoemde benadering en doen aan die hand dat wildmisdaad op vier breë vlakke bekamp moet word, naamlik:

Vlak 1: Stroop van wildspesies (die verwydering van wildspesies uit hul natuurlike habitat/omgewing);

Vlak 2: Vervoer van en handel in wildspesies;

Vlak 3: Verwerking van wildspesies tot neweprodukte; en

Vlak 4: Verspreiding en verkoop van wildspesies en neweprodukte aan 'n koper.¹⁹

In sy bespreking van die vier handelingsvlakke dui Wyatt²⁰ aan hoe verwante ernstige misdade deur rolspelers op alle vlakke ingespan word om wildmisdaad te pleeg. Van Uhm²¹ steun Wyatt se benadering deur die onderskeie handelinge op 'n kontinuum te plaas waarvan die volgorde waarin die handelinge uitgevoer word voortdurend kan verander.²² Volgens Van Uhm²³ kan die uiterstes van die kontinuum, naamlik die begin- en eindpunte, wel bepaal word.

Die handelinge word tussen die land van oorsprong (van die wildspesies), verskillende transito-punte en eindbestemmings versprei wat verdere uitdagings vir wetstoepassingsagentskappe skep.²⁴ Die handelinge betrek etlike rolspelers, individue en tussenpersone.²⁵ Neumann en Hirsch²⁶ verklaar dat

[t]he structure of relationships between collectors, middlemen, traders and wholesalers can be highly complex, involving various elements of exploitation, risk, cooperation, collusion and resistance. The character of these relationships can shift through time, from locale to locale, and at different points along the chain.

Volgens die skrywers is die verbintenisse tussen die rolspelers gekompliseerd en word dit deur verskeie faktore beïnvloed. Die rolspelers benader die omstandighede waarin wildmisdaad plaasvind pragmaties – hulle is aanpasbaar en wysig doodluiters hul werkswyses, stroopmetodes, teikenmarkte, handelroetes en selfs teikenspesies volgens die veranderende omstandighede.²⁷

White²⁸ is van mening dat die negatiewe impak van wildmisdaad op die voortbestaan van biodiversiteit tans so rampspoedig is dat die realiteit daarvan inderdaad onvermydelik geword het en dat dit daadwerklike optrede vanuit verskeie oorde vereis.²⁹ Vanweë die kommerwekkende bedreigings wat wildmisdaad vir die voortbestaan van biodiversiteit inhou, prioritiseer internasionale, nasionale en streekswetstoepassers die bekamping daarvan op omgewings-agendas.³⁰ Teenstrydig hiermee bestaan daar egter tans geen universele definisie van *wildmisdaad*³¹ óf 'n toonaangewende internasionale verdrag of aanbevole bekampingstrategie waarvolgens lande die beste praktyk vir die bekamping van wildmisdaad kan vasstel nie.³² Tans is die Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, 1973 (hierna die CITES) steeds die enigste verbandhoudende internasionale verdrag waarop lande kan steun in 'n poging om wildmisdaad te bekamp.³³ Hierdie leemtes noop individuele lande om nasionale wetgewing te bekragtig om wildmisdaad te bekamp, maar weens die omvang van dié mandaat, faal lande telkens daarin om wildmisdaad te bekamp.³⁴

Volgens die UNODC³⁵ noodsaak die samehoping van handelinge, verwante misdade en uiteenlopende rolspelers 'n omvattende en gekoördineerde nasionale regsrespons wat onnodige duplisering, kompleksiteit en burokrasie vermy. Lande word daarom aangemoedig om wetgewing met die nodige eenvoud en deursigtigheid te formuleer sodat dit vir wetstoepassers en ander belanghebbendes maklik verstaanbaar is, terwyl dit terselfdertyd die kompleksiteit van wildmisdaad beklemtoon en dit na behore hanteer.³⁶

Die UNODC³⁷ neem die voortou om lande van raad te dien en by te staan in die ontwikkeling en implementering van wetgewing om wildmisdaad op nasionale vlak te bekamp. Die UNODC³⁸ het nuttige kontrolelyste, aanbevelings en voorbeelde ontwikkel wat lande as riglyne kan gebruik om nasionale wetgewing optimaal vir dié doel te formuleer.

Vanweë Suid-Afrika se oorgloedige rykdom aan biodiversiteit kom wildmisdaad daagliks hier voor.³⁹ Verskeie wildspesies in Suid-Afrika is 'n teiken vir wildmisdaad⁴⁰ en die stropery van onder meer renosters,⁴¹ olifante,⁴² ieternagors,⁴³ aasvoëls,⁴⁴ sebras,⁴⁵ kameelperde,⁴⁶ jagluiperds,⁴⁷ verskeie reptielspesies⁴⁸ en primates⁴⁹ wek aansienlike kommer. Suid-Afrika hanteer die bekamping van wildmisdaad tans ingevolge die land se nasionale omgewingsregraamwerk, wat hoofsaaklik berus op bepalings van die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur 107 van 1998, die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Biodiversiteit 10 van 2004; die Wet op Nasionale Omgewingsgebiede: Wet op Bewaringsgebiede 57 van 2003, verbandhoudende regulasies, provinsiale wetgewing en munisipale verordeninge.⁵⁰ Die Suid-Afrikaanse omgewingsregraamwerk gebruik hoofsaaklik bevel-en-beheermaatreëls om wetgewende bepalings af te dwing en die nakoming daarvan te bewerkstellig.⁵¹ Sodanige bevel-en-beheermaatreëls behels die afdwinging van streng wetgewende bepalings en voorskrifte deur 'n omgewingsowerheid, waar enige oortredings tot vervolging ingevolge straf- of administratiefreg kan lei.⁵²

Hierdie artikel benader die probleem vanuit 'n omgewingsregperspektief en berus op 'n omvattende literatuuroorsig. Die artikel het eerstens ten doel om die handelinge, verwante misdade en rolspelers wat deel uitmaak van wildmisdaad teoreties te ontleed en te beskryf. Die bespreking is gestruktureer volgens Wyatt⁵³ se vier handelingsvlakke van wildmisdaad, soos voorheen vermeld. Die indeling van die handelinge onder die verskillende vlakke gee slegs 'n mate van struktuur aan die bespreking, aangesien die handelinge op vlak 2 tot 4 byvoorbeeld nie in alle gevalle volgens 'n vasgestelde orde of in 'n vasgestelde gebied plaasvind nie. Die besprekings van die handelinge word ook met die onderskeie rolspelers en verwante misdade onder elke vlak in verband gebring. Tweedens het die artikel ten doel om die UNODC⁵⁴ se kontrolelyste en aanbevelings te ondersoek en die kern daarvan op te som. Die UNODC⁵⁵ se kontrolelyste en aanbevelings word beskou as betroubare bronne wat lande kan raadpleeg om nuwe wetgewing te formuleer met die doel om wildmisdaad op nasionale vlak te bekamp óf om die trefkrag van bestaande wetgewing te meet en tekortkominge vas te stel. Ontledings van hierdie aard is van wesenlike belang aangesien (a) die identifisering van alle handelinge wat moontlik deel uitmaak van wildmisdaad van kardinale belang is in die bekamping daarvan⁵⁶ en (b) daar tans geen universele definisie van *wildmisdaad*,⁵⁷ 'n toonaangewende internasionale verdrag of aanbevole bekampingstrategie bestaan waarvolgens lande die beste praktyk vir die bekamping van wildmisdaad kan vasstel nie.⁵⁸

In 'n opvolgartikel, "Bekamping van wildmisdaad: 'n ontleding van die Suid-Afrikaanse omgewingsregraamwerk",⁵⁹ word die bestaande reguleringsmaatreëls wat Suid-Afrika tans inspan om wildmisdaad te bekamp, geïdentifiseer, ontleed en bespreek. Die ontleding word gerig deur Wyatt se vier handelingsvlakke van wildmisdaad en die UNODC⁶⁰ se voorstelle vir

die ontwikkeling en implementering van nasionale wetgewing om wildmisdaad te bekamp. Sodanige ontleding en uiteensetting van die bestaande regsraamwerk wat die bekamping van wildmisdaad in Suid-Afrika tans ondervang, is 'n belangrike bydrae tot die huidige regs-diskoers aangesien daar tot dusver nog geen ondersoek in dié verband gedoen is nie.

In die volgende afdelings word elke handelingsvlak teoreties ontleed en beskryf.

2. Handelingsvlakke van wildmisdaad

2.1 Vlak 1: Stroop van wildspesies

Die eerste handelingsvlak behels die lok, stroop of versamel van wildspesies en is daarop gemik om die wildspesies lewend of dood uit hul omgewing te verwyder.⁶¹

Hübschle⁶² verduidelik hoe die stroop van wildspesies onderskei kan word van die jag daarvan:

Scholars face several dilemmas when writing about poachers and the act of poaching. The distinction between poaching and hunting, for example, is riddled with normative claims about moral and legal boundaries. Poaching is defined as “the illegal shooting, trapping or taking of game or fish from private or public property” [...] whereas hunting is socially and legally sanctioned in many jurisdictions. The definition of poaching refers to property rights, which are frequently contested when it comes to protected areas and private land [...] Changes in legal definitions may render a formerly legal activity, such as subsistence hunting or the collection of medicinal plants, a criminal act [...] Such legal changes may undermine cultural practices and survival strategies.

Hübschle voorsien dat kundiges kontekstuele dilemmas in die omskrywing van wildstropery kan teëkom. Die fyn onderskeid tussen die stroop van wildspesies en die jag daarvan word deur beide regs- en morele beginsels gedikteer. Volgens Hübschle verwys die stroop van wildspesies na verskeie onregmatige handelinge teenoor wildspesies binne die grense van privaat of publieke eiendom,⁶³ met die doel om sodanige wildspesies lewend of dood uit hul habitat of 'n afgesperde gebied te neem.⁶⁴ Dié onregmatige handelinge vind hoofsaaklik op voetsoolvlak in die wildspesies se land van oorsprong plaas.⁶⁵ Die jag van wildspesies verwys ook na handelinge om wildspesies te vang of te dood, maar wat sosiaal en regtens geoorloof word.⁶⁶ Die onregmatigheid van wildspesiestroping bring verskeie kwessies betreffende regte in eiendom en gevestigde kulturele praktyke in landelike gebiede na vore. Hierdie kwessies kan selfs gemeenskappe se handelinge beperk of hulle verbied om daaglikse voedsel en medisinale plante te bekom of om tradisionele, kulturele of religieuse gebruike en gewoontes uit te leef.⁶⁷

Wildspesies wat ten prooi van wildmisdaad val, word deur verskillende wildstropers, naamlik bestaansjagters, georganiseerde misdaadgroepe⁶⁸ en professionele jagters geteiken en in baie gevalle aan onregmatige markte verskaf.⁶⁹ Sommige wildstropers werk geïsoleerd op 'n primitiewe wyse,⁷⁰ terwyl ander op 'n gespesialiseerde wyse funksioneer.⁷¹ Elkeen van dié rolspelers se bedrywighede kan druk op biodiversiteit plaas.⁷² Indien regmatige en onregmatige handelinge en bedrywighede verstrengel raak, skep dit groot uitdagings vir regerings om wildmisdaad te bekamp.⁷³ Die stroopmetodes en -toerusting wat deur wildstropers gebruik word, word deur die teikenspesie, die wildstroker se organiseringsvlak en die doel van die betrokke wildspesie bepaal.⁷⁴ Die onderskeie wildstropers se bydrae tot wildmisdaad word vervolgens oorsigtelik bespreek.

Talle bestaansjagters wat in die land van oorsprong (van die wildspesies) woonagtig is, maak staat op wildspesiestrooping om bosvleis⁷⁵ as voedsel aan hul huishoudings te voorsien.⁷⁶ Buiten die huishoudelike gebruik van bosvleis as voedsel, gebruik bestaansjagters dit ook as 'n handelsartikel of ruilmiddel om ander kommoditeite te bekom óf hulle bied hul vaardighede vir ander wildstropers aan in ruil vir 'n inkomste.⁷⁷ Volgens Milner-Gulland⁷⁸ is die bosvleis-bedryf 'n "natuurbewaringskrisis" waar plaaslike gemeenskappe (én ander verbruikers) gesogte wildspesies teen 'n onvolhoubare tempo stroop en selfs tot op die punt van uitsterwing dryf. Bestaansjagters se stroopmetodes is meestal primitief, dog doeltreffend.⁷⁹ Phelps, Biggs en Webb⁸⁰ verklaar dat sommige bestaansjagters opportunisties is en wildspesies op 'n meevallerbasis stroop as die geleentheid homself voordoen en die wildspesie op 'n gegewe tydstop beskikbaar is om te stroop. Mens-wildspesie-konflik dra ook by tot dié natuurbewaringskrisis.⁸¹ In sommige gevalle lei sodanige konflik daartoe dat gemeenskappe, en veral bestaansboere, wildspesies doodmaak wat 'n gevaar vir hul persoonlike veiligheid, eiendom, gewasse en vee inhou.⁸² Volgens Saif en MacMillian⁸³ is bestaansjagters besonder vertrouwd met die omgewing waar die wildspesies natuurlik voorkom, wat aan hulle 'n voorsprong bo ander wildstropers gee.⁸⁴ Bestaansjagters, wat meestal aangrensend tot bewaringsgebiede werksaam is, se omgewingskennis en opportunisme maak dit besonder aanloklik vir georganiseerde misdaadgroepe om hulle by georganiseerde misdaad te betrek.⁸⁵

Georganiseerde misdaadgroepe is meestal geïnteresseerd in die ekonomiese voordeel wat wild-misdaad inhou en fokus op die grootskaalse stroop van wildspesies vir 'n spesifieke doel of nuwe produk.⁸⁶ Deur aan bestaansjagters beter toerusting te verskaf en hulle verbeterde tegnieke te leer, stel dit georganiseerde misdaadgroepe in staat om hul onregmatige bedrywighede op voetsoolvlak uit te brei en 'n wyer verskeidenheid van wildspesies op 'n groter skaal te stroop.⁸⁷ In dié geval word die stropery deur lede van georganiseerde misdaadgroepe gefasiliteer⁸⁸ terwyl bestaansjagters (of selfs ander gemeenskapslede) dit op voetsoolvlak uitvoer in ruil vir 'n beskeie besoldiging.⁸⁹

Volgens Cadman⁹⁰ word draadstrikke meestal in Suid-Afrika gebruik om wildspesies te stroop, gevolg deur die gebruik van vuurwapens.⁹¹ Draadstrikke is relatief goedkoop, aangesien die materiale waarvan dit gemaak word vrylik beskikbaar is.⁹² Ander stroopmetodes wat wildstropers gebruik, is valkuile,⁹³ jaghonde,⁹⁴ slagysters,⁹⁵ pyle en boë, spiese,⁹⁶ gif⁹⁷ en gomlokvalle.⁹⁸ Sommige wildstropers kombineer ook gesofistikeerde toerusting soos swaarkaliber-ammunisie, militêre wapens, knaldempers, nagsigtoerusting en verdowingspyle met georganiseerde militêre taktieke en lugobservasies met helikopters.⁹⁹ Só 'n benadering stel wildstropers in staat om 'n verskeidenheid groter wildspesies, soos olifante, renosters, buffels en leeus, op 'n georganiseerde wyse te stroop, hetsy te voet, per voertuig of vanuit die lug.¹⁰⁰

*Trofeejag*¹⁰¹ verwys na die jag van wildspesies, wat oor 'n spesifieke voorkoms en eienskappe beskik, deur professionele jagters.¹⁰² Die professionele jagter wil gewoonlik die wildspesie se karkas, of dele daarvan, as 'n jagtrofee bekom as deel van 'n groter jagversameling of om uit te stal ter herinnering aan die jagervaring.¹⁰³ Professionele jagters beskou hulself as naturaliste en omgewingsbewaarders wat deur verantwoordelike handelinge en regmatige optrede 'n belangrike rol in kontemporêre natuurbewaring speel.¹⁰⁴ Trofeejag is egter ook 'n omstrede bedryf wat heelwat kritiek betreffende die moontlike etiese en biodiversiteitimpakte daarvan van teenstanders ontlok.¹⁰⁵ Teenstanders is ook van mening dat die Afrika-trofeejagbedryf vir wanbestuur en onregmatige administratiewe optrede ontvanklik is.¹⁰⁶

Nadat die wildspesie op voetsoolvlak gestroop is, word die opeenvolgende handelingsvlakke aan onbestendigheid en verdere kompleksiteit gekenmerk, wat nie aan 'n spesifieke gebied of volgorde gebind is nie.

2.2 Vlak 2: Vervoer van en handel in wildspesies

Die tweede handelingsvlak behels die vervoer van wildspesies na verskillende punte en die dienooreenkomstige onregmatige handel daarin.¹⁰⁷ Talle rolspelers wat die rol van tussenpersone en logistieke fasiliteerders vervul, is by hierdie vlak betrokke en vervul uiteenlopende en oorvleuelende funksies.¹⁰⁸

Die werkswyses van die tussenpersone en logistieke fasiliteerders verander voortdurend, en hulle is besonder vernuftig in die uitvoer van hul funksies.¹⁰⁹ Algemene funksies sluit in die insameling, berging, versteking en plaaslike, transnasionale en internasionale vervoer van wildspesies en hul neweprodukte.¹¹⁰ Tussenpersone kan ook veelvuldige funksies vervul: hulle hou byvoorbeeld toesig oor operasionele logistieke deur toegang tot toerusting, wapens, inligting, ontsnaproetes, stoorfasiliteite en finansiering te bewerkstellig.¹¹¹ Hulle benodig voorts die dienste van 'n aantal wildstropers om te verseker dat daar voldoende hoeveelhede of vasgestelde soorte wildspesies en hul neweprodukte beskikbaar is.¹¹² Tussenpersone is gewoonlik in verbinding met 'n plaaslike logistieke fasiliteerder wat verantwoordelik is vir die vervoer van die gestroopte wildspesies na 'n volgende tussenpersoon, stoorfasiliteit, grenspos, vliegtuigloods of verwerkingsaanleg.¹¹³

Die tussenpersone en logistieke fasiliteerders gebruik verskeie verbloemingsmetodes om die wildspesies en hul neweprodukte in transito weg te steek.¹¹⁴ Liddick¹¹⁵ bepaal dat slegs die grootte van die besending en die tussenpersoon of logistieke fasiliteerder se eie vindingrykheid die oneindige moontlikhede van verbloemingsmetodes inperk.¹¹⁶ Die verbloemingsmetode en soort vervoer hang daarvan af of die wildspesies lewend of dood in transito is.¹¹⁷ Wyatt¹¹⁸ is van mening dat die vervoer van lewendige wildspesies met groter risiko en moeite gepaard gaan. Moulton en Sanderson¹¹⁹ noem verder dat verskeie lewendige wildspesies in transito omkom en dat dit die verspreiding van soönotiese siektes¹²⁰ en ander gesondheidsgevaare inhou.¹²¹ Die verbloemingsmetodes wat tussenpersone en logistieke fasiliteerders gebruik, sluit onder meer geheime kompartemente in; om die wildspesie of neweproduk tussen ander items of wildspesies te versteek; om die neweproduk se voorkoms te manipuleer; om neweprodukte aan 'n mens se liggaam vas te bind; en om dit in handbagasie weg te steek.¹²²

Die United States Agency for International Development¹²³ het bevind dat, afhangende van die grootte van die individuele wildspesie, neweprodukte of besending, verskeie lug- en seevaart-vervoermiddels in onregmatige transnasionale en internasionale handel gebruik word.¹²⁴ Wat die nasionale vervoer van wildspesies en hul neweprodukte betref, gebruik logistieke fasiliteerders onder meer diplomatieke motors, ambulanse, lykswaens, vullistrokke en voertuie met vervalste weermag- of regeringsnommerplate.¹²⁵ In sommige gevalle word daar selfs sonder skroom van koerierdienste gebruik gemaak om wildspesies en hul neweprodukte aan 'n volgende rolspeler of verbruiker te besorg.¹²⁶

Die rolspelers pleeg voorts verwante ernstige misdade om hulle in staat te stel om wildmisdaad te pleeg.¹²⁷ Sodanige ernstige misdade sluit onder meer in korrupsie, dokumentbedrog, geldwassery, belastingontduiking en wanbetaling van regeringsgelde.¹²⁸ Samespanning, omkopery en korrupsie tussen die rolspelers en wildbewaarders, regeringsamptenare of grenspos- of

doeanebeamptes vergemaklik die onregmatige transnasionale en internasionale vervoer van wildspesies en hul neweprodukte.¹²⁹ Prosedurele en regulatoriese skuiwergate word uitgebuit, inligting rakende die wildspesies se oorsprong en klassifikasie word valslik op handelsdokumentasie of -permitte verklaar, outentieke handelsdokumentasie of -permitte word deur middel van omkoperie en korrupsie bekom, of die nodige handelsdokumentasie of -permitte word vervals of hergebruik.¹³⁰ Die rolspelers maak meestal staat op wildbewaarders, regeringsamptenare en grenspos- of doeanebeamptes se ongeërgde houding, algemene goedgelowigheid en wetenskaplike onkunde (om wildspesies en hul neweprodukte korrek te identifiseer).¹³¹

Die aktiwiteite van ander onregmatige bedrywe kan op hierdie vlak met wildmisdaad ineen-skakel.¹³² Volgens Zimmerman¹³³ is ander georganiseerde misdaadgroepe progressief op die uitkyk vir geleenthede om hul aktiwiteite te diversifiseer.¹³⁴ Grenspos- of doeanebeamptes ontdek byvoorbeeld toenemend gekombineerde onregmatige besendings bestaande uit dwelms en wildspesies en hul neweprodukte.¹³⁵

Die meerderheid van die handeling op hierdie vlak vind in die sogenaamde “onderwêreld van misdaad” plaas.¹³⁶ Die handelswyses en -metodes van die rolspelers word voortdurend aangepas en die meerderheid daarvan het steeds nie aan die lig gekom nie.¹³⁷ Lavorgna¹³⁸ maak die stelling dat die onregmatige handel in wildspesies in wese ’n “transitomisdaad” is, wat gevolglik Van Uhm¹³⁹ se standpunt bevestig dat handeling op hierdie vlak voortdurend aangepas word en by herhaling op alle opeenvolgende vlakke plaasvind.¹⁴⁰

’n Land mag byvoorbeeld nasionale handel in wildspesies toelaat, terwyl internasionale handel in die betrokke wildspesies verbied word.¹⁴¹ Die rolspelers kan hierdie en ander soortgelyke regulatoriese skuiwergate wat geskep word deur ’n diskrepansie tussen internasionale handelsverbodings (soos gestel deur die CITES) en nasionale handelsregulasies tot hul voordeel gebruik.

2.3 Vlak 3: Verwerking van wildspesies tot neweprodukte

Hierdie handelingsvlak behels die verwerking van wildspesies tot verhandelbare neweprodukte.¹⁴² Moreto en Lemieux¹⁴³ bepaal dat verwerking na die “verandering, verfyning of omvorming [van ’n wildspesie] se uiterlike vorm of regstatus” verwys.¹⁴⁴ Die verwerkings-handeling maak gevolglik in baie gevalle sowel die wildspesies se uiterlike kenmerke as hul regstatus vir owerheidsbeamptes moeilik identifiseerbaar.¹⁴⁵

Verwerkers, as die hoofrolspelers op hierdie vlak, beskik dikwels oor spesialisvaardighede, -kennis, -toerusting en -infrastruktuur om wildspesies volgens spesifieke voorskrifte en prosedures tot neweprodukte te verwerk.¹⁴⁶ Vanweë die skaal en sigbaarheid van die infrastruktuur van verwerkingsaanlegte (oftewel fabriek), blyk dit dat sekere onregmatige bedrywighede soms onder die dekmantel van regmatige bedrywighede plaasvind.¹⁴⁷ Volgens Wyatt¹⁴⁸ sal die blatante oprigting en bestuur van ’n onregmatige verwerkingsaanleg te voor die hand liggend wees en sal verwerkers sodoende by wyse van vervalste permitte, dopmaatskappye en korrupsie hul onregmatige bedrywighede openlik uitvoer.

Die land van oorsprong waar die wildspesie gestroop is, kan sowel van die bestemming waar die wildspesie verwerk word as die eindbestemming verskil.¹⁴⁹ Op hierdie handelingsvlak kan die heruitvoer van neweprodukte tussenpersone ’n geleentheid bied om regmatige en onregmatige neweprodukte te meng ten einde regmatige markte te infiltrêr.¹⁵⁰ Die World

Wide Fund for Nature¹⁵¹ bepaal dat die verwerking van wildspesies, net soos die vervoer van en handel in wildspesies, nie aan 'n spesifieke vlak gebonde is nie en gevolglik op enige vlak ná die stroop van die wildspesies kan plaasvind.¹⁵²

2.4 Vlak 4: Verspreiding en verkoop van wildspesies en neweprodukte aan 'n koper

Die laaste handelingsvlak behels die verspreiding en verkoop van lewendige wildspesies of hul neweprodukte aan 'n koper of selfs 'n volgende verspreider.¹⁵³ Kopers voer uiteenlopende redes aan waarom hulle onregmatige kommoditeite aankoop.¹⁵⁴ Die neweprodukte kan ook aan 'n volgende verspreider gelewer word wat dit op 'n markplein of op die internet verkoop.¹⁵⁵

Deesdae is die internet 'n wêreldwye mark vir die koop en verkoop van enige denkbare goedere en dienste.¹⁵⁶ Die internet het 'n kontemporêre handelsmedium geword wat gunstige geleenthede vir kopers en verkopers van wildspesies en hul neweprodukte skep.¹⁵⁷ Dit stel wildmisdaadplegers in staat om wetsoortreding op 'n buitengewoon gerieflike manier te bewerkstellig.¹⁵⁸ Lavorgna¹⁵⁹ stel dit anders deur die koop en verkoop van wildspesies en hul neweprodukte deur middel van die internet as 'n eietydse gemengde mark¹⁶⁰ te klassifiseer, aangesien outydse onregmatige handelsmetodes met die moderne aanslag van die internet gekombineer word.¹⁶¹ Lavorgna¹⁶² stel dienooreenkomstig vas dat die internet deesdae op alle vlakke as 'n fasiliteerder van en hulpmiddel vir wildmisdaad dien. Aanlyn platforms, soos virtuele markte of sosiale media, vestig markte vir die koop en verkoop van wildspesies en hul neweprodukte wat 24 uur per dag besigheid kan doen.¹⁶³ Internettransaksies van dié aard word meestal aan twee kenmerke uitgeken, naamlik (1) die anonimiteit van die koper en verkoper en (2) die lae vlak van regulering en regscontrole oor die transaksies.¹⁶⁴ Die voorgenoemde twee kenmerke, gekombineer met jurisdiksionele uitdagings (aangesien die kopers en verkopers hulle in uiteenlopende geografiese gebiede bevind), bring veelvuldige nuwe komplikasies vir regsowerhede mee.¹⁶⁵ Die International Fund for Animal Welfare¹⁶⁶ is van mening dat dit van noodsaaklike belang is dat regerings, beleidmakers, wetstoepassers én aanlyn platforms nie die impak van die internet op die toename in wildmisdaad onderskat nie.

3. Die UNODC se voorstelle vir die ontwikkeling en implementering van nasionale wetgewing om wildmisdaad te bekamp

Die bespreking in die vorige vier afdelings dra tot die ontwikkeling van 'n breër teoretiese omskrywing van die begrip *wildmisdaad* by.

Soos reeds genoem, rus die onus tans op individuele lande om nasionale wetgewing te bekragtig om wildmisdaad te bekamp. Die UNODC¹⁶⁷ bied in dié verband bystand aan lande deur nuttige kontrolelyste, aanbevelings en voorbeelde te ontwikkel wat as vertrekpunt gebruik kan word. Die onderstaande bespreking bevat 'n bondige verwerkte weergawe van die UNODC¹⁶⁸ se kontrolelyste en aanbevelings, aangesien dit 'n betroubare maatstaf daarstel wat lande kan raadpleeg om nuwe wetgewing te formuleer, maar ook om die trefkrag van bestaande wetgewing te meet en tekortkominge vas te stel.¹⁶⁹

Die UNODC¹⁷⁰ stel voor dat nasionale wetgewing duidelik moet weerspieël dat die vier handelingsvlakke van wildmisdaad om verskeie redes onregmatig kan wees. Die onderstaande tabel bevat 'n samevatting van moontlike redes waarom die onderskeie handeling van wildmisdaad onregmatig kan wees.

Tabel 1. Voorgestelde redes waarom wildmisdaadhandelinge onregmatig kan wees¹⁷¹

Vlak 1: Die stroop van wildspesies kan onregmatig wees indien:	Vlak 2: Die vervoer van en handel in wildspesies kan onregmatig wees indien:	Vlak 3: Die verwerking van wildspesies tot neweprodukte kan onregmatig wees indien:	Vlak 4: Die verspreiding en verkoop van wildspesies kan onregmatig wees indien:
(a) bedreigde, kwesbare, beskermde of ander uitgesonderde wildspesies gestroop word; (b) verbode wapens, jagmetodes of -toestelle gebruik word om wildspesies te stroop; (c) 'n vasgestelde kwota oorskry word; (d) die wildspesie buite die toelaatbare seisoen of tydperk gestroop word; (e) die wildspesie buite toelaatbare grense gestroop word; (f) die wildspesie binne 'n bewaringsgebied gestroop word; (g) 'n wildspesie se eiers uit die nes verwyder word of die wildspesies se kleintjies gevang word; en	(a) 'n wildspesie wat op 'n onregmatige wyse bekom is binne-lands vervoer word; (b) 'n wildspesie sonder die nodige permit of ander dokumentasie binne-lands (of onregmatig oor provinsiale grense) vervoer word; (c) 'n wildspesie op 'n onjuiste, onhigiëniese of wreedaardige wyse, hetsy binnelands of internasionaal, vervoer word; (d) die soort wildspesies op die vervoer- of handelspermit verkeerd geklassifiseer is; (e) die volume wildspesies van 'n besending verkeerd aangedui is; (f) 'n permithouer vals inligting aangaande die ware oorsprong van wildspesies verstrek;	(a) wildspesies en hul neweprodukte wat onregmatig bekom is, verwerk word; (b) verwerking sonder ondersteunende dokumentasie plaasvind wat die oorsprong van die wildspesies en hul neweprodukte verifieer; (c) verbode produkte en goedere van wildspesies en hul neweprodukte vervaardig word; (d) 'n verwerkingsaanleg sonder die nodige permit of lisensie bedryf word; en (e) 'n party sonder die nodige permit of lisensie in besit van 'n wildspesie is.	(a) 'n bedreigde, kwesbare, beskermde of ander uitgesonderde wildspesies wat onregmatig bekom is, te koop aangebied word; (b) 'n bedreigde, kwesbare, beskermde of ander uitgesonderde wildspesies sonder die nodige permit of lisensie te koop aangebied word; (c) 'n verkoper 'n koper mislei oor die onregmatige oorsprong van die wildspesie of neweproduk; (d) 'n koper 'n wildspesie of neweprodukte wat onregmatig bekom is, koop, aanhou of verbruik; en (e) 'n party sonder die nodige permit of lisensie in besit van 'n wildspesie is.

Vlak 1: Die stroop van wildspesies kan onregmatig wees indien:	Vlak 2: Die vervoer van en handel in wildspesies kan onregmatig wees indien:	Vlak 3: Die verwerking van wildspesies tot nuwe-produkte kan onregmatig wees indien:	Vlak 4: Die verspreiding en verkoop van wildspesies kan onregmatig wees indien:
(h) die wildspesie sonder 'n permit of met 'n vervalste permit gejag word.	(g) 'n wildspesie met 'n foutiewe of vervalste permit vervoer of verhandel word; (h) 'n wildspesie buite die toelaatbare grens, soos deur 'n permit bepaal, vervoer word; (i) daar 'n handelsverbod in plek is; (j) ingevoerde wildspesies nie korrek aan die land se owerhede verklaar is nie; (k) daar met 'n wildspesie in teenstelling met internasionale handelsbeperkings of nasionale handelsregulasies handel gedryf word; en (l) 'n party sonder die nodige permit of lisensie in besit van 'n wildspesie is.		

Om die bogenoemde voorstelle in nasionale wetgewing te volvoer en bekragtig, maak die UNODC¹⁷² eerstens die aanbeveling dat lande se wetgewing duidelike beskrywings van verskillende soorte eiendomsregte oor of regte in wilde diere insluit en tweedens dat lande 'n formele permit- of lisensiestelsel implementeer waar 'n persoon verskillende regte oor wilde diere kan bekom¹⁷³ en waarvolgens die regering spesifieke handeling teenoor wildspesies kan verbied of reguleer. Die UNODC¹⁷⁴ beklemtoon dat beleidmakers besondere aandag aan die belange en regte van gemeenskappe moet skenk, sodat gemeenskappe in 'n posisie is om in hul daaglikse behoeftes te voorsien en tradisionele, kulturele en religieuse gewoontes uit te leef sonder om bestaansjagters aan wildmisdaad skuldig te maak. Afsonderlike permit- en lisensiestelsels moet ingestel word om die bedrywighede van die professionele trofeejagbedryf en gevangenhoudingsteelfasiliteit te monitor, aangesien die vermenging van wildspesies wat

regmatig uit die voorgenoemde twee bedrywe spruit met die wat onregmatig uit hulle natuurlike habitat gestroop is, groot uitdagings vir regeringsagentskappe bied.¹⁷⁵

Ten einde kontekstuele detail aan die voorgenoemde voorgestelde wetgewende bepalings te verleen, kan lande vier afsonderlike lyste saamstel wat wildspesies, wapens en jagmetodes, sogenaamde “restricted activities” en spesifieke gebiede uitsonder.¹⁷⁶

Die eerste lys kan uitgesonderde wildspesies bevat en hulle in groepe kategoriseer, wat verskillende vlakke van nasionale wetgewende beskerming kan vereis.¹⁷⁷ Die samestelling van sodanige lys kan gebaseer word op ’n land se selfstandige evaluasie van die betrokke wildspesies óf ’n land kan gelei word¹⁷⁸ deur bestaande wetenskaplik gegronde internasionale lyste, soos die bylae tot die CITES, die bylae tot die Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (1979) en die International Union for Conservation of Nature se rooilys en rooiboek.¹⁷⁹ Op grond van die voorbeelde wat die voorgenoemde internasionale lyste bied,¹⁸⁰ kategoriseer lande in die algemeen wildspesies onder die volgende vier kategorieë: (a) kritiek bedreigde wildspesies,¹⁸¹ (b) bedreigde wildspesies,¹⁸² (c) kwesbare wildspesies¹⁸³ en (d) beskermde wildspesies.¹⁸⁴ Die lys behoort sowel ’n wildspesie se wetenskaplike klassifikasie as die volksnaam te bevat.¹⁸⁵ Die wetenskaplike klassifikasie word deur wetenskaplikes gebruik om spesies (en subspesies) akkuraat binne spesifieke ryke te klassifiseer, terwyl die volksnaam dié lys meer toeganklik maak vir die publiek, enige belanghebbendes en die uitvoerende en regsprekende gesag van ’n land.¹⁸⁶ Lande moet verseker dat die interpretasie van dié lys, asook enige verbandhoudende definisies of wetgewende bepalings, wyd genoeg geformuleer is om sowel lewende as dooie wildspesies en enige neweprodukte in te sluit.¹⁸⁷

Die tweede lys kan sogenaamde “restricted activities” of “prohibited activities” vermeld.¹⁸⁸ Dié lys kan ’n omvattende versameling van handeling bevat wat oor alle handelingsvlakke van wildmisdaad strek en sodanige handelings teenoor die gelyste wildspesies reguleer of verbied.¹⁸⁹ Die UNODC¹⁹⁰ gebruik die volgende modelbepaling as ’n voorbeeld:

Any person who [with the requisite mental state] *shoots, takes, hunts, captures, kills, injures, harvests, gathers, collects, cuts, chops off, uproots or destroys a specimen of a species included in [insert relevant schedule(s)]*: (a) without lawful authority or a [insert relevant terminology for permits, certificates etc.] granted by [insert competent authority]; or (a) contravening the conditions of said [insert relevant terminology for permits, certificates etc.]; commits an offence.¹⁹¹

Soos die voorbeeld aandui, kan die lys se bewoording beskrywend wees en ’n opeenhoping van verskillende handeling, wat oor die vier vlakke versprei is, bevat. ’n Persoon wat ’n “restricted activity” of ’n “prohibited activity” sonder ’n permit of lisensie teenoor ’n gelyste wildspesie uitvoer, pleeg ’n misdaad. Voorskrifte en beskrywings betreffende kwotas en jagseisoene kan ook by die lys ingesluit word.¹⁹²

Die derde lys kan wapens, jagmetodes of -toestelle wat verbied word of waarvan die gebruik deur wetgewing gereguleer moet word, noem en beskryf.¹⁹³ Hierdie wapens en jagmetodes of -toestelle kan op grond van die land se diskresie om uiteenlopende redes verbode wees of regulasie vereis, byvoorbeeld weens die wreedaardige, oordadige of willekeurige aard daarvan.¹⁹⁴ Wetgewing behoort duidelik uiteen te sit watter wapens, jagmetodes of -toestelle sonder uitsondering verbode is, asook watter wapens, jagmetodes of -toestelle deur middel van ’n permit

of lisensiestelsel geregleer word en onder vasgestelde omstandighede deur 'n permithouer gebruik kan word.¹⁹⁵ 'n Land kan selfs 'n verbod op die vervaardiging en verkoop van verbode wapens, jagmetodes of -toestelle plaas, of alternatief tradisionele jagmetodes uitsluit.¹⁹⁶ Daar word voorts aanbeveel dat dié wetgewende bepalings moet strook met ander wetgewing wat die gebruik van vuurwapens in 'n land reguleer.¹⁹⁷ Ruimte kan in die lys en verwante wetgewing geskep word waar lande die gebruik van tuisvervaardigde jagtoestelle hanteer, reguleer of verbied.¹⁹⁸ Die lys van verbode of geregleerde wapens, jagmetodes of -toestelle sal in die meeste gevalle met die bogenoemde lyste van wildspesies in verband gebring word.¹⁹⁹ Die gebruik van een soort wapen, jagmetode of -toestel kan byvoorbeeld toelaatbaar wees om sekere wildspesies te jag, terwyl dit vir ander verbode is.²⁰⁰

Die vierde lys kan kategorieë van bewaringsgebiede differensieer.²⁰¹ Die onderskeid tussen verskillende bewaringsgebiede kan lande help om gebiede te identifiseer en klassifiseer waar die jag van wildspesies onder spesifieke omstandighede toelaatbaar is of andersins verbied word.²⁰² Lande kan self die onderskeid en klassifikasie van bewaringsgebiede hanteer. Die International Union for the Conservation of Nature²⁰³ se kategorieë van bewaringsgebiede, as 'n gevestigde internasionale standaard, kan moontlik aan lande leiding bied. Die voorgestelde ses kategorieë is: (kategorie I(a)) suiwernatuurreservaat; (kategorie I(b)) wildernisgebied; (kategorie II) nasionale park; (kategorie III) natuurlike monument/verskynsel; (kategorie IV) habitat-/spesiebestuursgebied; (kategorie V) beskermde landskap/seelandskap (kategorie VI) bewaringsgebied met volhoubare gebruik van natuurlike hulpbronne.²⁰⁴ Lande kan die lys van bewaringsgebiede inspan om konteks te gee aan wetgewende bepalings aangaande toegangsbeheer tot bewaringsgebiede, die gebruik van wapens binne bewaringsgebiede en die regulering van "restricted activities" binne bewaringsgebiede.²⁰⁵ Verder kan lande uitbrei op die konsep om buffersones rondom bewaringsgebiede te proklameer ten einde bykomende beskerming teen menslike misbruik en ontwikkeling aan die biodiversiteit in die bewaringsgebied te verleen.²⁰⁶

Lande moet die inkonsekwente aard van wildmisdad te alle tye voor oë hou en sowel die wetgewing as die bogenoemde vier lyste voortdurend bywerk om by veranderende omstandighede aan te pas.²⁰⁷ Die UNODC²⁰⁸ beveel aan dat 'n bevoegde owerheid (of owerhede) aangestel moet word om: (a) die inhoud van die voorgenoemde lyste in ooreenstemming met hedendaagse omstandighede by te werk; (b) die uitreiking, hernuwing en kansellasië van verskillende soorte permitte of sertifikate te behartig; en (c) potensiële wildmisdade te ondersoek en wetgewing af te dwing.

Die regulering van vlak 2-handelinge kan moontlik as gevolg van teenstrydighede tussen die bepalings van nasionale en internasionale beleide gekompliseer word.²⁰⁹ Sekere reëls vir die vervoer van en handel in sekere wildspesies kan op nasionale vlak geld, terwyl ander lande en die CITES ander reëls voorskryf.²¹⁰ Die CITES is 'n internasionale handelsverdrag wat die internasionale handel in bedreigde wildspesies reguleer. Daar word van lidlande verwag om die verdrag se bepalings, asook die bylae met gelyste bedreigde wildspesies, in nasionale wetgewing te bekragtig ten einde kontekstuele detail aan die voorgestelde wetgewende bepalings te verleen.²¹¹ Lande kan ook op grond van hul unieke omstandighede strenger beskerming aan sekere wildspesies verleen as wat die CITES bied.²¹² Ingevolge die land se eie diskresie, kan dié bylae by die bovermelde lys van wildspesies ingesluit word wat nasionale wetgewende beskerming vereis óf 'n afsonderlike lys kan vir dié doel saamgestel word.²¹³

Die UNODC²¹⁴ stel ook voor dat lande, waar moontlik, hul algemene in- en uitvoerwetgewing moet belyn met die wetgewing wat die vorige voorstelle bevat. 'n Land se in- en uitvoerwetgewing bevat normaalweg 'n uitgebreide kontrolestelsel wat die in- en uitvoer van verbode goedere (oftewel smokkelgoedere) by 'n land se grensposte en doeanes monitor.²¹⁵ Die wetgewing fokus op die onderskepping van 'n wye reeks verbode goedere²¹⁶ en maak ook in die meeste gevalle voorsiening vir gevestigde kwarantynprosedures en siekte- en plaagbeheer.²¹⁷ Ten einde goeie samewerking tussen regeringsdepartemente in dié verband te verseker, kan 'n memorandum van verstandhouding tussen die regeringsdepartemente aangegaan word.²¹⁸

Die voorafgaande besprekings dui kortliks aan hoe 'n beduidende gedeelte van wildmisdade deur middel van verwante ernstige misdade, soos dokumentbedrog, omkoperij, samespanning, korrupsie, geldwassery, belastingontduiking en die aflê van misleidende of valse verklarings, gepleeg word.²¹⁹ Die UNODC²²⁰ moedig lande aan om die bekampings van dié misdade op dieselfde wyse as die onregmatige stroop, vervoer, handel in, verwerking en verspreiding van wildspesies te prioriseer deur wetgewing te ontwikkel wat onder meer die volgende handelinge kriminaliseer en vervolg:

- a. die vervalsing, verwydering of verandering van amptelike regeringsdokumente, -seëls en -merke;
- b. diefstal van blanko regeringsdokumente;
- c. verskaffing van valse inligting, verklarings en ander wanvoorstellings aan regeringsamptenare;
- d. oortreding van permit- en lisensievoorwaardes;
- e. vervalsing van amptelike rekords;
- f. oordrag of verberging van eiendom wetende dat sodanige eiendom die opbrengs van 'n wildmisdade is;
- g. betaling van omkoopgeld aan regeringsamptenare; en
- h. afpersing van regeringsamptenare.

Die United Nations Convention Against Corruption (2005) bevat omvattende aanbevelings om verskeie oortredings wat met korrupsie verband hou, te bekamp en oortreders strafregtelik te vervolg. Die UNODC²²¹ stel voor dat lande die verdrag in nasionale wetgewing bekragtig om verwante misdade, wat ingespan word om wildmisdade te pleeg, terselfdertyd te bekamp. Regeringsamptenare wat by wildmisdade betrokke is deur hierdie ernstige misdade te pleeg, moet aan die pen ry en deur die regering vervolg word. Die verdrag maak aanbevelings om onder meer die volgende oortredings te bekamp: die omkoop van regeringsamptenare;²²² die omkoop van buitelandse amptenare en amptenare van openbare internasionale organisasies;²²³ geldverduistering, wanbesteding van regeringsfondse of -eiendom deur 'n regeringsamptenaar;²²⁴ misbruik van invloed;²²⁵ misbruik van regeringsfunksies;²²⁶ ongeoorloofde verryking;²²⁷ omkoperij in die privaat sektor;²²⁸ verduistering van eiendom in die privaat sektor;²²⁹ geldwassery van die opbrengs van misdade;²³⁰ geldverduistering;²³¹ en dwarsboming van die gereg.²³²

Georganiseerde misdaadgroepe is direk sowel as indirek by wildmisdaadpleging betrokke.²³³ Alhoewel die Convention Against Transnational Organised Crime (2003) nie spesifiek na wildmisdaad verwys nie, het die verdrag 'n breë omvang wat vier spesifieke misdade kriminaliseer, naamlik: deelname aan 'n georganiseerde misdaadgroep,²³⁴ geldwassery,²³⁵ korrupsie²³⁶ en dwarsboming van die gereg.²³⁷ Ingevolge die United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003) is 'n *georganiseerde misdaadgroep* (a) 'n gestruktureerde groep van drie of meer persone; (b) wat vir 'n sekere tydperk bestaan; (c) saamspan om een of meer ernstige misdade te pleeg; en (d) wat ten doel het om direkte of indirekte finansiële of ander materiële voordeel daaruit te put.²³⁸ Die verdrag definieer 'n *ernstige misdaad* as 'n misdaad wat met minstens vier jaar tronkstraf of 'n meer ernstige straf strafbaar is.²³⁹ Die UNODC²⁴⁰ verduidelik dat indien wildmisdaadplegers aan die genoemde kriteria van 'n georganiseerde misdaadgroep voldoen, en indien lande geskikte strawwe op nasionale vlak oplê, sal wildmisdaad as 'n ernstige misdaad ingevolge die United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003) ingelees kan word. Weens die toenemende betrokkenheid van georganiseerde misdaadgroepe by wildmisdaad (op alle vlakke) en die transnasionale aard van wildmisdaad, maan die UNODC²⁴¹ en die United Nations General Assembly²⁴² lande om die bepalinge van die Convention Against Transnational Organised Crime (2003) in nasionale wetgewing te bekragtig.²⁴³

Die belang van die internet as 'n moderne handelsmedium om wildspesies internasionaal te verkoop, word in afdeling 2.4 bespreek. Daar bestaan nie tans 'n internasionale beleid wat handel oor die moderne beginsels en meganismes om wildmisdaad via die internet doeltreffend te hanteer nie, maar daar is wel internasionale samewerking of pogings om die probleem die hoof te bied.²⁴⁴ Tydens die 17de CITES-konferensie is 'n aantal besluite oor die aangeleentheid geneem en is al die betrokke rolspelers versoek om saam te werk ten einde nasionale wetgewing te ontwikkel wat die unieke uitdagings wat die internet in hierdie verband bied, te hanteer.²⁴⁵ Die samewerking van aanlyn platforms om hulle tot streng interne beleid aangaande wildmisdaad te verbind, word as onmisbaar in die bekamping van wildmisdaad beskou.²⁴⁶

Die UNODC²⁴⁷ voeg by dat faktore soos die vraag na wildspesies en die uiteenlopende menslike gebruike van wildspesies se nuwe produkte tans onvoldoende nagevors is en gevolglik die regulasie en afdwinging deur wetstoepassingsagentskappe op die vierde handelingsvlak bemoeilik.

4. Gevolgtrekking

Die doel van hierdie artikel is om die handelinge, verwante misdade en rolspelers wat deel uitmaak van wildmisdaad teoreties te ontleed en te beskryf, asook om die UNODC²⁴⁸ se voorstelle vir die ontwikkeling en implementering van nasionale wetgewing om wildmisdaad te bekamp, te ondersoek en die kern daarvan op te som.

Die teoretiese ontleding beklemtoon die kompleksiteit en onbestendigheid op elke handelingsvlak, naamlik onder meer die verskillende rolle wat rolspelers aanneem; die dinamiese aard van die handelinge; die betrokkenheid en invloed van beide bestaansjagters en georganiseerde misdaadgroepe; die wyse waarop die handelinge oor verskillende gebiede of landsgrense versprei is; die bydrae van tegnologie, soos gesofistikeerde toerusting en die internet; en die wyse waarop verwante misdade die administratiewe proses fasiliteer.

Verskillende handelinge maak deel uit van wildmisdaad wat bydra tot die meerdimensionele aard daarvan. Die handelinge kan in vier vlakke ingedeel word en sluit die stroop van (vlak 1), vervoer van en handel in (vlak 2), verwerking van (vlak 3) en verspreiding en verkoop van (vlak 4) wildspesies en hul neweprodukte in. Die verskillende handelinge word deur talle rolspelers, onder andere wildstropers, tussenpersone, logistieke fasiliteerders, verwerkers, verspreiders, verkopers en kopers uitgevoer om gesamentlik tot wildmisdaadpleging by te dra. Verwante ernstige misdade soos korrupsie, dokumentbedrog, geldwassery, belastingontduiking en wanbetaling van regeringsgelde fasiliteer die proses en vind op al vier handelingsvlakke plaas. Bestaansjagters pleeg in sekere gevalle onwetend wildmisdade vanweë armoede, werkloosheid en hongersnood ten einde voedsel of ekonomiese voordeel te bekom. Georganiseerde misdaad-groepe toon veral belangstelling in wildmisdaad om hul bestaande bedrywighede te diversifiseer en vanweë die ruim ekonomiese voordeel wat wildmisdaad inhou. Bestaansjagters word toenemend by die bedrywighede van georganiseerde misdaad betrek om wildspesies te stroop. Die handelinge op vlak 2 tot 4 vind nie noodwendig in dieselfde volgorde plaas nie, maar wildspesiestrooping op vlak 1 kan as die konstante intreevlak van wildmisdaad beskryf word. Hierdie ondersoek openbaar dat wildmisdaad optimaal op vlak 1 bekamp kan word, aangesien dít die verrigting van die handelinge op die daaropvolgende vlakke ook sal ontwig.

Tans bestaan daar nie 'n internasionale verdrag wat die beste praktyk vir die bekamping van wildmisdaad voorskryf nie. Gevolglik rus die onus op individuele lande om selfstandig nasionale wetgewing te promulgeer om wildmisdaad te bekamp. In 'n poging om lande by te staan met die uitvoering van dié enorme taak, het die UNODC gedetailleerde kontroleyste, aanbevelings en voorbeelde saamgestel wat lande as riglyn kan raadpleeg. 'n Bondige weergawe van die breedvoerige en gedetailleerde kontroleyste, aanbevelings en voorbeelde, soos geformuleer deur die UNODC, is in hierdie artikel ingesluit. Dit bied praktiese voorstelle om 'n gekoördineerde nasionale regsrespons op die bekamping van wildmisdaad (asook verwante misdade) te formuleer of om bestaande wetgewing daarteen te vergelyk en te hersien. Die UNODC verleen voorkeur aan benaderings wat bevel-en-beheermaatreëls gebruik om wildmisdaad te bekamp en stel voor dat nasionale wetgewing duidelik moet weerspieël dat die vier handelingsvlakke wat deel uitmaak van wildmisdaad om verskillende redes onregmatig kan wees.

In 'n opvolgartikel, "Bekamping van wildmisdaad: 'n ontleding van die Suid-Afrikaanse omgewingsregraamwerk", word die bestaande reguleringsmaatreëls wat Suid-Afrika tans inspan om wildmisdaad te bekamp, geïdentifiseer, ontleed en bespreek. Hierdie ontleding word gerig deur die vier handelingsvlakke van wildmisdaad en die voorstelle van die UNODC²⁴⁹ vir die ontwikkeling en implementering van nasionale wetgewing om wildmisdaad te bekamp (soos in hierdie artikel ontleed en bespreek).

Bibliografie

- Abernethy, K.A., L. Coad, G. Taylor, M.E. Lee en F. Maisels. 2013. Extent and ecological consequences of hunting in Central African rainforests in the twenty-first century. *Philosophical Transactions of the Royal Society*, 368(1625):1–11.
- African Wildlife Foundation. 2017. Vultures. <http://bit.ly/2EjudH> (6 November 2023 geraadpleeg).
- Alacs, E. en A. Georges. 2008. Wildlife across our borders: a review of the illegal trade in Australia. *Australian Journal of Forensic Sciences*, 40(2):147–60.
- Ammann, K. 2018. On the trail of Asia's shifting rhino-horn market. <http://bit.ly/2wFW9BS> (9 November 2023 geraadpleeg).
- Arroyo-Quiroz, I. en T. Wyatt (reds.). 2018. *Green crime in Mexico: a collection of case studies*. Londen: Palgrave Macmillan.
- Asia/Pacific Group on Money Laundering en UNODC. 2017. Enhancing the detection, investigation and disruption of illicit financial flows from wildlife crime. <http://bit.ly/2BZx9Hr> (1 Oktober 2023 geraadpleeg).
- Aucoin, C. en Z. Donnenfeld. 2017. Guns, poison and horns: organised wildlife crime in Southern Africa. <http://bit.ly/2I5fs9p> (17 Oktober 2023 geraadpleeg).
- Awford, J. 2015. Bottled birds: how callous smugglers cram cockatoos into plastic bottles to get them through customs. <https://bit.ly/3T5kdX5> (12 November 2023 geraadpleeg).
- Badenhorst, P.J., J.M. Pienaar en H. Mostert. 2006. *Silberberg and Schoeman's the law of property*. 5de uitgawe. Durban: LexisNexis.
- Bair-Brake, H., T. Bell, A. Higgins, N. Bailey, M. Duda, S. Shapiro, H.E. Eves, N. Marano en G. Galland. 2014. Is that a rodent in your luggage? A mixed method approach to describe bushmeat importation into the United States. *Zoonoses and Public Health*, 61:97–104.
- Bale, R. 2018. Google, Facebook, and other tech giants unite to fight wildlife crime online. <https://bit.ly/48sTXdw> (15 November 2023 geraadpleeg).
- Barnett, R. 1997. Food for thought: the utilization of wild meat in Eastern and Southern Africa. <http://bit.ly/2HRuHBQ> (22 Oktober 2023 geraadpleeg).
- Barnett, R. en C. Patterson. 2006. Sport hunting in the Southern African Development Community (SADC) region: an overview. <http://bit.ly/2EJYVJc> (3 November 2023 geraadpleeg).
- Bearak, M. 2019. "I hate elephants": behind the backlash against Botswana's giants. <https://wapo.st/2FyWRTi> (18 November 2023 geraadpleeg).
- Bearder, C. 2018. Wildlife trafficking is crippling the planet. <http://bit.ly/2oMUfsf> (21 November 2023 geraadpleeg).

Beardsley, E.R. 2006. Poachers with PCs: the United States' potential obligations and ability to enforce endangered wildlife trading prohibitions against foreign traders who advertise on eBay. *University of California Journal of Environmental Law and Policy*, 25(1):1–40.

Becker, R. 2012. Medical claims for rhino horn: you're better on an aspirin or biting your nails. <http://bit.ly/1T42Rof> (24 November 2023 geraadpleeg).

Bekker, J.L., C. Hoffman en P.J. Jooste. 2012. Wildlife-associated zoonotic diseases in some southern African countries in relation to game meat safety: a review. *Onderstepoort Journal of Veterinary Research*, 79(1):1–12.

Blake, H. 2010. Man spotted with mysterious bulge in his clothing had 18 monkeys up his jumper. <http://bit.ly/2HUVqhB> (27 November 2023 geraadpleeg).

Boakye, M.K., D.W. Pietersen, A. Kotzé, D. Dalton en R. Jansen. 2015. Knowledge and uses of African pangolins as a source of traditional medicine in Ghana. *PLoS ONE*, 10(1):1–14.

Bowen-Jones, E., D. Brown en E.J.Z. Robinson. 2003. Economic commodity or environmental crisis? An interdisciplinary approach to analysing the bushmeat trade in Central and West Africa. *Area*, 35(4):390–402.

Broad, S., T. Mulliken en D. Roe. 2003. The nature and extent of legal and illegal trade in wildlife. In Oldfield (red.) 2003.

Brummett, B. 2017. Effacing African government: the case of Cecil the lion. *African Journal of Rhetoric*, 9(1):211–23.

Brymer, R.A. 1991. The emergence and maintenance of a deviant sub-culture: the case of hunting/poaching sub-culture. *Anthropologica*, 33(1):177–94.

Cadman, M. 2007. *Consuming wild life: the illegal exploitation of wild animals in South Africa, Zimbabwe and Zambia: A preliminary report*. Suid-Afrika: Xwe African Wild Life Investigation & Research Centre.

Campbell, L. 2019. Extinct mammoths could be given protected status in bid to save elephants. <https://www.theguardian.com/environment/2019/jan/10/trade-in-ivory-from-extinct-mammoths-could-be-banned> (3 Januarie 2025 geraadpleeg).

Can, O.E., N. D'Cruze en D.W. Macdonald. 2019. Dealing in deadly pathogens: taking stock of the legal trade in live wildlife and potential risks to human health. *Global Ecology and Conservation*, 17:1–18.

Carrillo-Páez, C.C. 2018. Wildlife trafficking by parcel service: a national problem that threatens biodiversity. In Arroyo-Quiroz en Wyatt (reds.) 2018.

Challender, D.W.S., S.R. Harrop en D.C. MacMillan. 2015. Towards informed and multi-faceted wildlife trade interventions. *Global Ecology and Conservation*, 3:129–48.

- Chomel, B.B., A. Belotto en F.X. Meslin. 2007. Wildlife, exotic pets, and emerging zoonoses. *Emerging Infectious Diseases*, 13(1):6–11.
- Conrad, K. 2012. Trade bans: a perfect storm for poaching? *Tropical Conservation Science*, 5(3):245–54.
- Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (1973).
- Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (1979).
- Cooney, R. 2008. *Commercial and sustainable use of wildlife – suggestions to improve conservation, land management and rural economies*. Canberra: Rural Industries Research and Development Corporation.
- Craigie, F., P. Snijman en M. Fourie. 2009. Dissecting environmental compliance and enforcement. In Paterson en Kotzé (reds.). 2009.
- Cruise, A. 2019. Selling ivory in South Africa is a thriving business. <http://bit.ly/2TR0qu1> (2 November 2023 geraadpleeg).
- Decisions of the Conference of the Parties to CITES in effect after its 17th meeting (Beslissings 17.92–17.97 en 15.57 aangaande die bekamping van wildspesiekubermisdaad).
- Declaration of the London Conference on the Illegal Wildlife Trade (2018).
- Demeau, E., M. Vargas en K. Jeffrey. 2019. Wildlife trafficking on the internet: a virtual market similar to drug trafficking? *Revista Criminalidad*, 61(2):101–12.
- Departement van Bosbou, Visserye en die Omgewing. 2023. Forestry, fisheries and environment on decrease of rhino poaching. <https://bit.ly/3SWuu7I> (4 November 2023 geraadpleeg).
- Dickson, B., J. Hutton en W.M. Adams (reds.). 2009. *Recreational hunting, conservation and rural livelihoods: science and practice*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Dingfei, Y. 2014. China “main destination” for illegally traded chimpanzees. <http://bit.ly/2FQHFzd> (6 November 2023 geraadpleeg).
- Downie, A. 2009. Briton “tried to smuggle 1,000 live spiders out of Brazil on aeroplane”. <http://bit.ly/2HQSmMF> (8 November 2023 geraadpleeg).
- Du Plessis, P. 2015. *Borkowski’s textbook on Roman law*. 5de uitgawe. Oxford: Oxford University Press.
- Dudley, N. 2008. Guidelines for applying protected area management categories. <https://bit.ly/3ONGDJG> (10 Oktober 2018 geraadpleeg).
- Duffy, R. 2016. The illegal wildlife trade in global perspective. In Elliott en Schaedla (reds.) 2016.

- Dutton, A.J., B. Gratwicke, C. Hepburn, E.A. Herrera en D.W. Macdonald. 2013. Tackling unsustainable wildlife trade. In Macdonald en Willis (reds.) 2013.
- Elliott, L. en W.H. Schaedla (reds.). 2016. *Handbook of transnational environmental crime*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Everatt, K.T., R. Kokes en C. Lopez-Pereira. 2019. Evidence of a further emerging threat to lion conservation: targeted poaching for body parts. *Biodiversity and Conservation*, 28:4099–114.
- Eves, H.E. 2006. The bushmeat trade in Africa: conflict, consensus, and collaboration. In Lavigne en Fink (reds.) 2006.
- Falck, J. 2017. Rabbit meat: expanding a niche market in South Africa. *Farmers Weekly*, 18 Julie, bl. 38–40.
- Fedotov, Y. en J.E. Scanlon. 2013. Wildlife crime ranks among trafficking in drugs, arms and humans. <http://bit.ly/2BvX1Kf> (10 November 2023 geraadpleeg).
- Felbab-Brown, V. 2011. The disappearing act: the illicit trade in wildlife in Asia. <http://brook.gs/2CmTQpp> (27 November 2023 geraadpleeg).
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2015. Illegal hunting and the bushmeat trade in Savanna Africa: drivers, impacts and solutions to address the problem. <http://bit.ly/2F3hhCD> (6 Desember 2023 geraadpleeg).
- Gettleman, J. 2011. Coveting horns, ruthless smugglers' rings put rhinos in the cross hairs. <http://www.rhinosourcecenter.com/index.php?s=1&act=pdfviewer&id=1359508110&folder=135> (3 Januarie 2025 geraadpleeg).
- Gooch, F. 2011. *Shoot on sight*. Bloomington: Xlibris Corporation.
- Gratwicke, B., E.L. Bennett, S. Broad, S. Christie, A. Dutton, G. Gabriel, C. Kirkpatrick en K. Nowell. 2008. The world can't have wild tigers and eat them, too. *Conservation Biology*, 22(1):222–3.
- Haas, T.C. en S.M. Ferreira. 2016. Combating rhino horn trafficking: the need to disrupt criminal networks. *PLoS ONE*, 11(11):1–26.
- Haenlein, C. en M.L.R. Smith (reds.). 2016. *Poaching, wildlife trafficking and security in Africa: myths and realities*. Londen: Routledge.
- Hall, J. 2016a. Giraffes are being killed for their tails. <https://bit.ly/48maYWL> (1 November 2023 geraadpleeg).
- . 2016b. Woolly mammoth ivory is legal, and that's a problem for elephants. <https://bit.ly/3wnQpvN> (3 November 2023 geraadpleeg).
- Herbig, J. 2007. The illegal reptile trade as form of conservation crime: a South African criminological investigation. In White (red.) 2007.

Hodkinson, C., H. Davies-Mostert, H. Komen en T. Snow. 2007. Predators and farmers. <http://bit.ly/2nY2v8X> (17 November 2023 geraadpleeg).

Hofer, H., K.L.I. Campbell, M.L. East en S.A. Huish. 1996. The impact of game meat hunting on target and non-target species in the Serengeti. In Taylor en Dunstone (reds.) 1996.

Holmes, L. 2016. *Advanced introduction to organised crime*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Hooper, D. 2007. Airline passenger had monkey under his hat. <http://bit.ly/2GTUWY3> (14 November 2023 geraadpleeg).

Hoser, R.T. 1994. Snakes and illegal drugs. *The Herptile*, 19(4):169–72.

Howard, B.C. 2015. Can lion trophy hunting support conservation? <https://bit.ly/48lJG2U> (16 November 2023 geraadpleeg)

Hübschle, A. 2014. Of bogus hunters, queenpins and mules: the varied roles of women in transnational organized crime in Southern Africa. *Trends in Organized Crime*, 17:31–51.

—. 2017. The social economy of rhino poaching: of economic freedom fighters, professional hunters and marginalized local people. *Current Sociology*, 65(3):427–47.

Humane Society International en The Humane Society of the United States. 2016. Trophy hunting by the numbers: the United States' role in global trophy hunting. <http://bit.ly/2CmDp8b> (12 Oktober 2023 geraadpleeg).

International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme. 2016. Strategic report: environment, peace and security: a convergence of threats. <https://bit.ly/3I56CbR> (24 November 2023 geraadpleeg).

International Fund for Animal Welfare. 2004. Elephants on the high street: an investigation into ivory trade in the UK. <http://bit.ly/2Fp1RYR> (8 Desember 2023 geraadpleeg).

—. 2005. Caught in the web: wildlife trade on the internet. <http://bit.ly/2p09rlt> (8 Desember 2023 geraadpleeg).

—. 2008. Killing with keystrokes: an investigation of the illegal wildlife trade on the world wide web. <http://bit.ly/2D969BB> (8 Desember 2023 geraadpleeg).

—. 2013. Criminal nature: the global security implications of the illegal wildlife trade 2013. <http://bit.ly/2EXMJS4> (8 Desember 2023 geraadpleeg).

—. 2014. Wanted – dead or alive: exposing online wildlife trade. <http://bit.ly/2p2D4Tx> (8 Desember 2023 geraadpleeg).

—. 2016. Killing for trophies: an analysis of global trophy hunting trade. <http://bit.ly/2GfgG0b> (12 November 2023 geraadpleeg).

—. 2017. Out of Africa: byting down on wildlife cybercrime. <http://bit.ly/2oXXOf2> (9 Desember 2023 geraadpleeg).

International Union for Conservation of Nature. 2005. Benefits beyond boundaries: proceedings of the 5th IUCN World Parks Congress. <http://bit.ly/2CkxSyT> (7 November 2023 geraadpleeg).

—. 2015. Conservationists warn Africa's vultures are sliding towards extinction. <http://bit.ly/2BXO1OQ> (18 November 2023 geraadpleeg).

—. 2016a. Informing decisions on trophy hunting. <https://bit.ly/49H9UOu> (12 Desember 2023 geraadpleeg).

—. 2016b. Poaching behind worst African elephant losses in 25 years – IUCN report. <http://bit.ly/2HhtEfc> (20 November 2023 geraadpleeg).

—. 2016c. Seizure of huge African pangolin scale shipment points to worrying increase in trafficking. <http://bit.ly/2GgPL3J> (22 November 2023 geraadpleeg).

—. 2023. The IUCN Red List of Threatened Species. <http://bit.ly/2HdopNv> (24 November 2023 geraadpleeg).

International Union for Conservation of Nature Species Survival Commission Pangolin Specialist Group. 2016. Massive seizure of African pangolin scales in Hong Kong. <http://bit.ly/2EsrW8E> (26 November 2023 geraadpleeg).

Jachmann, H. 2008. Illegal wildlife use and protected area management in Ghana. *Biological Conservation*, 141(7):1906–18.

Jackson, J.J. 1996. An international perspective on trophy hunting. In Leader-Williams, Kayera en Overton (reds.) 1996.

Kazmar, J.P. 2000. The international illegal plant and wildlife trade: biological genocide? *University of California Davis Journal of International Law and Policy*, 105:105–29.

Kidd, M. 2011. *Environmental law*. 2de uitgawe. Kaapstad: Juta.

Kirby, J.S., A.J. Stattersfield, S.H.M. Butchart, M.I. Evans, R.F.A. Grimmett, V.R. Jones, J. O'Sullivan, G.M. Tucker en I. Newton. 2008. Key conservation issues for migratory land- and waterbird species on the world's major flyways. *Bird Conservation International*, 18(1):49–73.

Knapp, E. 2012. Why poaching pays: a summary of risks and benefits illegal hunters face in Western Serengeti, Tanzania. *Tropical Conservation Science*, 5(4):434–45.

—. 2018. Why poachers persist in hunting bushmeat – even though it's dangerous. <http://bit.ly/38QSb8G> (28 November 2023 geraadpleeg).

- Lamarque, F., J. Anderson, R. Fergusson, M. Lagrange, Y. Osei-Owusu en L. Bakker. 2009. Human-wildlife conflict in Africa: causes, consequences and management strategies. <https://bit.ly/4bLMiKn> (15 November 2023 geraadpleeg).
- Lavigne, D.M. en S. Fink (reds.). 2006. *Gaining ground: in pursuit of ecological sustainability*. Ottawa: International Fund for Animal Welfare.
- Lavorgna, A. 2014. Wildlife trafficking in the internet age. *Crime Science*, 3(5):1–12.
- . 2015. The social organization of pet trafficking in cyberspace. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 21:353–70.
- Leader-Williams, N. 2009. Conservation and hunting: friends or foes? In Dickson,, Hutton en Adams (reds.) 2009.
- Leader-Williams, N., J.A. Kayera en G.L. Overton (reds.). 1996. *Tourist hunting in Tanzania*. Genève: International Union for Conservation of Nature.
- Lee, J.J. 2015. Giraffes, zebras face surprising top threat: hunting. <https://bit.ly/3wv6zmZ> (4 November 2023 geraadpleeg).
- Lemieux, A.M. 2011. Policing poaching and protecting pachyderms: lessons learned from Africa's elephants. In Mawby en Yarwood (reds.) 2011.
- Liddick, D.R. 2011. *Crimes against nature: illegal industries and the global environment*. Sacramento: Praeger.
- Lin, J. 2005. Tackling Southeast Asia's illegal wildlife trade. *Singapore Year Book of International Law and Contributors*, 9:191–208.
- Lindsey, P.A. en C. Bento. 2012. Illegal hunting and the bushmeat trade in Central Mozambique. <https://bit.ly/3ULRZll> (13 Oktober 2023 geraadpleeg).
- Lindsey, P.A., S.S. Románach, S. Matema, C. Matema, I. Mupamhadzi en J. Muvengwi. 2011. Dynamics and underlying causes of illegal bushmeat trade in Zimbabwe. *Oryx*, 45(1):84–95.
- Lindsey, P.A., S.S. Románach, C.J. Tambling, K. Chartier en R. Groom. 2011. Ecological and financial impacts of illegal bushmeat trade in Zimbabwe. *Oryx*, 45(1):96–111.
- Lindsey, P.A., P.A. Roulet en S.S. Románach. 2007. Economic and conservation significance of the trophy hunting industry in Sub-Saharan Africa. *Biological Conservation*, 134(4):455–69.
- Longbottom, W. 2011. The man packing a dozen peckers in his pants: traveller arrested smuggling live hummingbirds in his trousers. <https://bit.ly/48nkU27> (8 November 2023 geraadpleeg).
- Macdonald, D.W. 2016. Report on lion conservation with respect to the issue of trophy hunting. <http://bit.ly/2BvbVjC> (29 November 2023 geraadpleeg).

Macdonald, D.W. en K.J. Willis (reds.). 2013. *Key topics in conservation biology 2*. Londen: Wiley-Blackwell.

MacKinnon, I. 2010. Real tiger cub found among stuffed toys in luggage at Bangkok Airport. <http://bit.ly/2F65P8F> (1 November 2023 geraadpleeg).

Mahoney, S.P. 2009. Recreational hunting and sustainable wildlife use in North America. In Dickson, Hutton en Adams (reds.) 2009.

Malkin, B. 2009. Man caught smuggling pigeons in his trousers. <http://bit.ly/2HTnAtq> (12 November 2023 geraadpleeg).

Mateo, R., B. Arroyo en J.T. Garcia (reds.). 2016. *Current trends in wildlife research*. Bern: Springer.

Mawby, R.I. en R. Yarwood (reds.). 2011. *Rural policing and policing the rural: a constable countryside?* Burlington: Ashgate.

May, C. 2017. Transnational crime and the developing world. <http://bit.ly/2pi3Reu> (6 Desember 2023 geraadpleeg).

McCall, M. 2015. Why Africa's vultures are "collapsing toward extinction". <https://bit.ly/49kOkzr> (16 November 2023 geraadpleeg).

McGrath, M. 2016. Giraffes facing "silent extinction" as population plunges. <https://www.bbc.com/news/science-environment-38240760> (3 Januarie 2024 geraadpleeg).

McMullan, J.L. en D.C. Perrier. 2009. Lobster poaching and the ironies of law enforcement. In White (red.) 2009.

Mellgard, E. 2013. Tracking the traffickers: president Obama against poaching. <http://on.cfr.org/2BtAPQW> (14 November 2023 geraadpleeg).

Milner-Gulland, E.J. 2006. Developing a framework for assessing the sustainability of bushmeat hunting. In Lavigne en Fink (reds.) 2006.

Moneron, S., A. Armstrong en D. Newton. 2020. The people beyond the poaching: interviews with convicted offenders in South Africa. <https://bit.ly/3cI3qCk> (18 Oktober 2023 geraadpleeg).

Moneron, S., N. Okes en J. Rademeyer. 2017. Pendants, powder and pathways. <http://bit.ly/2oyJWrm> (12 Oktober 2023 geraadpleeg).

Moreto, W.D. en A.M. Lemieux. 2015. From craved to captured: introducing a product-based framework to examine illegal wildlife markets. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 21:303–20.

Moulton, M.P. en J. Sanderson. 1999. *Wildlife issues in a changing world*. 2de uitgawe. Londen: Lewis Publishing.

Muth, R.M. en J.F. Bowe. 1998. Illegal harvest of renewable natural resources in North America: toward a typology of the motivations for poaching. *Society and Natural Resources*, 11(1):9–24.

Nasi, R. 2008. Conservation and use of wildlife-based resources: the bushmeat crisis. <http://bit.ly/2Etdwcz> (15 November 2023 geraadpleeg).

Nellemann, C., R. Henriksen, A. Kreilhuber, D. Stewart, M. Kotsovou, P. Raxter, E. Mrema en S. Barrat (reds.). 2016. The rise of environmental crime: a growing threat to natural resources peace, development and security. <https://bit.ly/3UQW5sB> (27 Oktober 2023 geraadpleeg).

Nellemann, C., R. Henriksen, P. Raxter, N. Ash en E. Mrema (reds.) 2014. The environmental crime crisis: threats to sustainable development from illegal exploitation and trade in wildlife and forest resources. <https://bit.ly/3J96VSE> (15 November 2023 geraadpleeg).

Nellemann, C., I. Redmond en J. Refisch (reds.). 2010. The last stand of the gorilla – environmental crime and conflict in the Congo Basin. <https://bit.ly/3UFS2z7> (28 November 2023 geraadpleeg).

Neumann, R. en E. Hirsch. 2000. *Commercialisation of non-timber forest products: review and analysis of research*. Bogor: Center for International Forestry Research.

Nicholas, B. 1962. *An introduction to Roman law*. Oxford: Oxford University Press.

Noss, A.J. 1998a. Cable snares and nets in the Central African Republic. In Robinson en Bennett (reds.) 1998.

—. 1998b. The impacts of cable snare hunting on wildlife populations in the forests of the Central African Republic. *Conservation Biology*, 12(2):390–8.

Ogada, D. 2014. Poisons and poaching: a deadly mix requiring urgent action. <https://bit.ly/3TeOrHj> (14 November 2023 geraadpleeg).

Ogada, D., A. Botha en P. Shaw. 2015. Ivory poachers and poison: drivers of Africa's declining vulture populations. *Oryx*, 50(4):1–4.

Oldfield, S. (red.). 2003. *The trade in wildlife: regulation for conservation*. Londen: Earthscan Publications.

Opongo, E. 2017. *Regional report on the nexus between poaching and proliferation of illicit small arms and light weapons*. Nairobi: Regional Centre on Small Arms and Light Weapons.

Orenstein, R. 2013. *Ivory, horn and blood: behind the elephant and rhinoceros poaching crisis*. Ottawa: Firefly Books.

Organisation for Economic Co-Operation and Development. 2012. *Illegal trade in environmentally sensitive goods*. Parys: OECD Publishing.

- Pan African Sanctuary Alliance. 2017. Fighting wildlife crime: protecting primates from poaching & trafficking. <http://bit.ly/2CnDxnB> (24 November 2023 geraadpleeg).
- Paterniti, M. 2017. Debating trophy hunting: should we kill animals to save them? *National Geographic*, Oktober, bl. 70–99.
- Paterson, A. en L.J. Kotzé (reds.). 2009. *Environmental compliance and enforcement in South Africa: legal perspectives*. Kaapstad: Juta.
- Patrick, A. 2019. SA vultures “On Verge of Wipeout”. *The Herald*, 1 Julie, bl. 4.
- Pavlin, B.I., L.M. Schloegel en P. Daszak. 2009. Risk of importing zoonotic diseases through wildlife trade, United States. *Emerging Infectious Diseases*, 15(11):1721–6.
- Pearce, F. 2005. The protein gap. *Conservation in Practice*, 6(3):117–23.
- Petri, A.E. 2016. Cheetahs are dangerously close to extinction. <https://bit.ly/48DFrjr> (1 November 2023 geraadpleeg).
- Phelps, J., D. Biggs en E.L. Webb. 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 14(9):1–12.
- Pires, S.F. en R.V. Clarke. 2012. Are parrots craved? An analysis of parrot poaching in Mexico. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 49(1):122–6.
- Pires, S.F. en W.D. Moreto. 2011. Preventing wildlife crimes: solutions that can overcome the “tragedy of the commons”. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 17:101–23.
- . 2015. Oxford handbooks online: the illegal wildlife trade. <https://bit.ly/4foEH5U> (6 November 2023 geraadpleeg).
- Potter, G.R., A. Nurse en M. Hall (reds.). 2016. *The geography of environmental crime*. Londen: Palgrave MacMillan.
- Rademeyer, J. 2011. Sex workers used to “hunt” rhino. <http://bit.ly/2EqNgvq> (22 November 2023 geraadpleeg).
- . 2012. *Killing for profit: exposing the illegal rhino horn trade*. Kaapstad: Zebra Press.
- Robinson, J.G. en E. Bennett (reds.). 1998. *Hunting for sustainability in tropical forests*. New York: Columbia University Press.
- Roe, D., N. Leader-Williams en B. Dalal-Clayton. 1997. Take only photographs, leave only footprints: the environmental impacts of wildlife tourism. <http://bit.ly/2EvrvW> (5 November 2023 geraadpleeg).
- Roe, D., S. Milledge, R. Cooney, M. Sas-Rolfes, D. Biggs, M. Murphree en A. Kasterine. 2014. The elephant in the room: sustainable use in the illegal wildlife trade debate. <http://bit.ly/2YNcK0S> (6 Oktober 2023 geraadpleeg).

Roe, D., T.A. Mulliken, S. Milledge, J. Mremi, S. Mosha en M. Grieg-Gran. 2002. Making a killing or making a living? Wildlife trade, trade controls and rural livelihoods. <https://bit.ly/3wfaRij> (7 November 2023 geraadpleeg).

Rosen, G.E. en K.F. Smith. 2010. Summarizing the evidence on the international trade in illegal wildlife. *EcoHealth*, 7(1):24–32.

Rosenberg, M. 2009. Exotic animals trapped in net of Mexican drug trade. <https://bit.ly/48n1Q4f> (21 November 2023 geraadpleeg).

Saif, S. en D.C. MacMillan. 2016. Poaching, trade, and consumption of tiger parts in the Bangladesh Sundarbans. In Potter en Hall (reds.) 2016.

Sas-Rolfes, M., D.W.S. Challender, A. Hinsley, D. Veríssimo en E.J. Milner-Gulland. 2019. Illegal wildlife trade: scale, processes, and governance. *Annual Review of Environment and Resources*, 44(1):201–28.

Scanlon, J.E. 2019. Do we need a wildlife crime convention? <http://bit.ly/34DfT5H> (23 November 2023 geraadpleeg).

Schneider, J.L. 2008. Reducing the illicit trade in endangered wildlife: the market reduction approach. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 24(3):274–95.

Secretary-General of the General Assembly of the United Nations. 2016. Tackling illicit trafficking in wildlife: report of the secretary-general. <https://bit.ly/3SMQqAP> (25 November 2023 geraadpleeg).

Sellar, J.M. 2013. Focusing on wildlife crime. <http://bit.ly/2HPbW2y> (12 November 2023 geraadpleeg).

—. 2014. *The UN's lone ranger: combating international wildlife crime*. Edinburgh: Whittles Publishing.

Shange, N. 2020. Rhino horn worth R115m disguised as “fine art” seized at OR Tambo Airport. <https://bit.ly/2OJkNaW> (2 November 2023 geraadpleeg).

Smith, G.J.H. (red.). 2007. *Internet law and regulation*. 4de uitgawe. Londen: Sweet and Maxwell.

Snyman, I. 2021. Regsperspektiewe op gemeenskapsgebaseerde natuurbewaring in die bekamping van wildmisdaad in Suid-Afrika. LLD-proefskrif, Noordwes-Universiteit.

—. 2023a. Wildmisdaad: ’n konseptuele definisie. *LitNet Akademies*, 20(1):505–40.

—. 2023b. Die soektog na ’n middeweg in die bekamping van wildmisdaad: ’n blik op bestaande reguleringsmaatreëls en die integrasie van aanvullende oplossings. *LitNet Akademies*, 20(2):612–51.

Stiles, D. 2011. Elephant meat and ivory trade in Central Africa. *Pachyderm*, 50:26–36.

Stiles, D., I. Redmond, D. Cress, C. Nellemann en R.K. Formo (reds.). 2013. Stolen apes: the illicit trade in chimpanzees, gorillas, bonobos and orangutans. <http://bit.ly/2CPyiO1> (1 Desember 2023 geraadpleeg).

Taylor, V.J. en N. Dunstone (reds.). 1996. *The exploitation of mammal populations*. Londen: Chapman & Hall.

Tensen, L. 2016. Under what circumstances can wildlife farming benefit species conservation? *Global Ecology and Conservation*, 6:286–98.

The Encyclopedia of Earth. 2007. Poaching. <http://bit.ly/2EKa0tw> (18 November 2023 geraadpleeg).

Thomas, P.J., C.G. van der Merwe en B.C. Stoop. 2000. *Historiese grondslae van die Suid-Afrikaanse privaatreë*. Durban: LexisNexis.

Thouless, C.R., H.T. Dublin, J.J. Blanc, D.P. Skinner, T.E. Daniel, R.D. Taylor, F. Maisels, H.L. Frederick en P. Bouché. 2016. African elephant status report: an update from the African Elephant Database. <https://bit.ly/3SMvmuh> (30 November 2023 geraadpleeg).

United Nations Convention Against Corruption (2005).

United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003).

United Nations Environment Programme. 2013. UNEP and INTERPOL assess impacts of environmental crime on security and development. <http://bit.ly/2o1Gmqp> (14 November 2023 geraadpleeg).

—. 2014. Annual report 2014. <http://bit.ly/2EKQkWN> (24 Oktober 2023 geraadpleeg).

—. 2019. Global environmental outlook geo-6: healthy planet, healthy people. <http://bit.ly/34ozkhX> (3 November 2023 geraadpleeg).

United States Agency for International Development. 2015. Illegal wildlife trade: leadership by the transportation and logistics sector. <https://bit.ly/3vnqDV0> (26 November 2023 geraadpleeg).

UNODC. 2012. Wildlife and forest crime analytic toolkit. <https://bit.ly/3I3NXxd> (2 Oktober 2023 geraadpleeg).

—. 2014. Wildlife crime worth USD 8–10 billion annually, ranking it alongside human trafficking, arms and drug dealing in terms of profits. <http://bit.ly/2F3XBOZ> (18 November 2023 geraadpleeg).

—. 2016. World wildlife crime report: trafficking in protected species. <http://bit.ly/2clU3tw> (6 Desember 2023 geraadpleeg).

—. 2018. Guide on drafting legislation to combat wildlife crime. <https://bit.ly/3wnEyOx> (3 Oktober 2023 geraadpleeg).

- . 2022. Wildlife and forest crime analytic toolkit. <https://bit.ly/3OQmZN9> (3 Oktober geraadpleeg).
- Utermohlen, M. 2020. Runway to extinction: wildlife trafficking in the air transport sector. <https://bit.ly/3SMwPRj> (26 November 2023 geraadpleeg).
- Van Uhm, D.P. 2016. *The illegal wildlife trade: inside the world of poachers, smugglers and traders*. Bern: Springer.
- Van Vliet, N., D. Cornelis, H. Beck, P. Lindsey, R. Nasi, S. LeBel, J. Moreno, J. Fragoso en F. Jori. 2016. Meat from the wild: extractive uses of wildlife and alternatives for sustainability. In Mateo, Arroyo en Garcia (reds.) 2016.
- Van Zyl, D.H. 1977. *Geskiedenis en beginsels van die Romeinse privaatrecht*. Durban: Butterworths.
- Vidal, J. 2015. Conservationists appalled at illegal killing of 25m birds a year in the Mediterranean. <http://bit.ly/2C07KgU> (22 November 2023 geraadpleeg).
- Vira, V., T. Ewing en J. Miller. 2014. Out of Africa: mapping the global trade in illicit elephant ivory. <https://bit.ly/3JdwpP1> (27 Oktober 2023 geraadpleeg).
- Wandesforde-Smith, G. 2016. Looking for law in all the wrong places? Dying elephants, evolving treaties, and empty threats. *Journal of International Wildlife Law and Policy*, 19(4):365–81.
- Warchol, G.L. 2004. The transnational illegal wildlife trade. *Criminal Justice Studies*, 17(1):57–73.
- Ward, A. 2013. The Thai “honeypots” used to traffic wild animals out of South Africa: women pose as hunters with licences to slaughter rhinos. <https://bit.ly/3T2yaVG> (23 November 2023 geraadpleeg).
- Webster, D. 1997. The looting and smuggling and fencing and hoarding of impossibly precious, feathered and scaly wild things. <http://nyti.ms/2tkQI9M> (26 November 2023 geraadpleeg).
- Wêreldbank. 2018. Tools and resources to combat illegal wildlife trade. <http://bit.ly/2m75xcG> (14 November 2023 geraadpleeg).
- Weru, S. 2016. Wildlife protection and trafficking assessment in Kenya. <http://bit.ly/2CnFUeR> (10 November 2023 geraadpleeg).
- Westcott, A. 2017. Introduction to the British gin trap. <http://bit.ly/2EuO5Y4> (27 November 2023 geraadpleeg).
- White, R. 2008. *Crimes against nature: environmental criminology and ecological justice*. New York: Routledge.

—. 2011. *Transnational environmental crime: toward an eco-global criminology*. New York: Routledge.

White, R. (red.). 2007. *Global environmental harm: criminological perspectives*. Portland: Willan Publishing.

—. 2009. *Environmental crime: a reader*. Portland: Willan Publishing.

Wiersema, A. 2016. Incomplete bans and uncertain markets in wildlife trade. *University of Pennsylvania Asian Law Review*, 12(1):65–87.

—. 2017. CITES and the whole chain approach to combating illegal wildlife trade. *Journal of International Wildlife Law and Policy*, 20(3–4):207–25.

Wildlife Justice Commission. 2020. Scaling up: the rapid growth in the industrial scale trafficking of pangolin scales. <https://bit.ly/3cMrqnX> (16 November 2023 geraadpleeg).

Wingard, J. en M. Pascual. 2018. Catch me if you can: legal challenges to illicit wildlife trafficking over the internet. <http://bit.ly/2OOSbEB> (24 Oktober 2023 geraadpleeg).

Wittig, T. 2016. Poaching, wildlife trafficking and organised crime. In Haenlein en Smith (reds.) 2016.

World Wide Fund for Nature en Dalberg Global Development Advisors. 2012. Fighting illicit wildlife trafficking: a consultation with governments. <http://bit.ly/2sYtZjG> (8 November 2023 geraadpleeg).

World Wide Fund for Nature, International Fund for Animal Welfare en TRAFFIC. 2017. Wildlife-friendly online trade 2017: a harmonized policy for e-commerce and social media companies. <http://bit.ly/2GjfPN4> (12 Desember 2023 geraadpleeg).

World Wide Fund for Nature, TRAFFIC en U4 Anti-Corruption Resource Centre. 2018. Wildlife crime and corruption: options for moving forward. <http://bit.ly/2NurQFb> (22 November 2023 geraadpleeg).

Wyatt, T. 2013. *Wildlife trafficking: a deconstruction of the crime, the victims and the offenders*. Londen: Palgrave Macmillan.

Zimmerman, M.E. 2003. The black market for wildlife: combating transnational organized crime in the illegal wildlife trade. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 36(5):1657–89.

Eindnotas

¹ Hierdie artikel is gebaseer op gedeeltes uit hoofstuk 2 van die skrywer se proefskrif (Snyman 2021). Finansiële bystand deur die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns word hiermee erken. Menings uitgespreek en gevolgtrekkings gemaak, is dié van die skrywer en moet nie noodwendig aan hierdie instansie gekoppel word nie.

² Sien *LitNet Akademies* 22(1).

³ Die United Nations Environment Programme is dié toonaangewende internasionale gesag rakende omgewingsaangeleenthede met uiteenlopende programme wat fokus op onder meer die klimaat, natuur, besoedeling, volhoubare ontwikkeling en biodiversiteit.

⁴ International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:11). Die ander vier areas van omgewingsmisdaad is: (a) onregmatige houtkappery en ontbossing (oftewel: woudmisdaad); (b) onregmatige, ongerapporteerde en ongereguleerde vissery (oftewel: visserymisdaad of maritieme misdaad); (c) onregmatige mynbou en mineraal-ontginning; en (d) onregmatige storting van en handel in gevaarlike en giftige afval asook osoonafbrekende stowwe.

⁵ Organisation for Economic Co-Operation and Development (2012:14).

⁶ Sas-Rolfes, Challenger, Hinsley, Veríssimo en Milner-Gulland (2019:201).

⁷ UNODC (2012:1); UNODC (2022:13).

⁸ Snyman (2021:vii).

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Wyatt (2013:2, 6–7).

¹¹ UNODC (2012:1, 2, 4); UNODC (2022:9); Wyatt (2013:2–5); Van Uhm (2016:57); Broad, Mulliken en Roe (2003:4, 15); Sas-Rolfes e.a. (2019:206–7); Moneron, Armstrong en Newton (2020:10–2); Neumann en Hirsch (2000:64); Wittig (2016:94).

¹² Bykomende redes kan wees dat wildmisdaad deur uiteenlopende faktore voortgedryf word of dat die bekamping van wildmisdaad internasionale samewerking en die insette van verskeie nasionale regeringsowerhede vereis. Sien Snyman (2023b:617–8); Wêreldbank (2018:3).

¹³ Die United Nations Office on Drugs and Crime is 'n wêreldleier in die stryd teen onwettige dwelms, transnasionale georganiseerde misdaad, terrorisme en korrupsie.

¹⁴ UNODC (2012:34).

¹⁵ Sien verder UNODC (2022:9).

¹⁶ Die oorgang tussen handelinge is deur verskeie kundiges ontleed en beskryf. Sien bv. Lemieux (2011:185–8); Lin (2005:198); McMullan en Perrier (2009:418–20); Herbig (2007:119–24); Zimmerman (2003:1668); International Fund for Animal Welfare (2013:16); Pires en Moreto (2011:104); Broad e.a. (2003:15); Van Uhm (2016:57); International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:60); Wyatt (2013:3–6); Moreto en Lemieux (2015:303–20); Pires en Clarke (2012:122–46); UNODC (2012:34–6); UNODC (2022:51–61); Schneider (2008:279); Wiersema (2017:220).

¹⁷ Fedotov en Scanlon (2013); Mellgard (2013); UNODC (2014); Roe, Milledge, Cooney, Sas-Rolfes, Biggs, Murphree en Kasterine (2014:1); United Nations Environment Programme (2013); UNODC (2012:58, 147); UNODC (2022:35, 76); Wyatt (2013:5).

¹⁸ Wyatt (2013:3–9).

¹⁹ Vgl. ook in hierdie verband Van Uhm (2016:57) vir 'n verdere uiteensetting van handeling wat deel uitmaak van wildmisdaad. Sien ook Snyman (2023a:513).

²⁰ Wyatt (2013:3–9).

²¹ Van Uhm (2016:57).

²² *Ibid.*

²³ *Ibid.*

²⁴ Sien verder Sas-Rolfes e.a. (2019:203).

²⁵ Broad e.a. (2003:15); Sas-Rolfes e.a. (2019:206–7); Moneron e.a. (2020:10–2).

²⁶ Neumann en Hirsch (2000:64).

²⁷ Broad e.a. (2003:4); Moneron, Okes en Rademeyer (2017:10); Wittig (2016:94).

²⁸ White (2008:5).

²⁹ United Nations Environment Programme (2019:151–2).

³⁰ United Nations Environment Programme (2014:27).

³¹ Snyman (2023a:508); Sas-Rolfes e.a. (2019:204); UNODC (2012:34); UNODC (2016:23).

³² Scanlon (2019); Secretary-General of the General Assembly of the United Nations (2016:3); UNODC (2012:14, 23).

³³ Snyman (2023b:619–21); Wandesforde-Smith (2016:368); UNODC (2022:29–33).

³⁴ UNODC (2018:1).

³⁵ UNODC (2018:18); UNODC (2012:23); UNODC (2022:42–3).

³⁶ UNODC (2018:5).

³⁷ Sien in die algemeen UNODC (2012); UNODC (2018); UNODC (2022).

³⁸ UNODC (2012:4–8); UNODC (2018:2); UNODC (2022:45, 51, 53–4, 58–61).

- ³⁹ Draft National Integrated Strategy to Combat Wildlife Trafficking (2017) 17–9; Nellemann (2014:7).
- ⁴⁰ Sien in die algemeen Snyman (2021:14–6).
- ⁴¹ Departement van Bosbou, Visserye en die Omgewing (2023); Orenstein (2013:38); Becker (2012).
- ⁴² International Union for Conservation of Nature (2016b); Thouless, Dublin, Blanc, Skinner, Daniel, Taylor, Maisels, Frederick en Bouché (2016:175); Orenstein (2013:31).
- ⁴³ Die iettermago word as die “most trafficked mammal” ter wêreld geag. International Union for Conservation of Nature Species Survival Commission Pangolin Specialist Group (2016); International Union for Conservation of Nature (2016c); Wildlife Justice Commission (2020); Boakye, Pietersen, Kotzé, Dalton en Jansen (2015:1).
- ⁴⁴ International Union for Conservation of Nature (2015); African Wildlife Foundation (2017); McCall (2015).
- ⁴⁵ Lee (2015).
- ⁴⁶ Hall (2016a); McGrath (2016).
- ⁴⁷ Petri (2016).
- ⁴⁸ Herbig (2007:111–4).
- ⁴⁹ Pan African Sanctuary Alliance (2017).
- ⁵⁰ Indien ’n wet net in Engels gepromulgeer is, word die Engelse benaming gebruik.
- ⁵¹ Craigie, Snijman en Fourie (2009:52).
- ⁵² Kidd (2011:269).
- ⁵³ Wyatt (2013:3–9).
- ⁵⁴ UNODC (2012:4–8); UNODC (2022:50–78); UNODC (2018:2).
- ⁵⁵ UNODC (2012:4–8); UNODC (2022:50–78); UNODC (2018:2).
- ⁵⁶ UNODC (2012:34).
- ⁵⁷ Snyman (2023a:508); Sas-Rolfes e.a. (2019:204); UNODC (2012:34); UNODC (2016:23).
- ⁵⁸ Scanlon (2019); Secretary-General of the General Assembly of the United Nations (2016:3); UNODC (2012:14, 23).
- ⁵⁹ Sien *LitNet Akademies* 22(1).

⁶⁰ UNODC (2012:4–8); UNODC (2022:50–78); UNODC (2018:2).

⁶¹ Wyatt (2013:3–9).

⁶² Hübschle (2017:430).

⁶³ Regeringseiendom (oftewel staatseiendom) bestaan uit grond of ander bates waarvan die regering alleeneienaarskap het (soos paaie, dorpspleine, biblioteke en nasionale parke). Soms word daar na regeringseiendom verwys as “publieke eiendom”. Hierdie verwysing beteken egter nie dat alle landsburgers (lede van die publiek) vrylik toegang tot of gebruik van die grond of ander bates kan geniet nie. Daar word byvoorbeeld sekere beperkings geplaas op die toegang tot en verbruik van natuurlike hulpbronne in nasionale parke of op die gebruik van hulpbronne in ’n biblioteek. Sien Du Plessis (2015:156–8); Nicholas (1962:130–1); Van Zyl (1977:121–3, 148); Thomas, Van der Merwe en Stoop (2000:156–7, 193–4); Badenhorst, Pienaar en Mostert (2006:25–30, 32–3).

⁶⁴ UNODC (2012:39); UNODC (2022:52–3); Sellar (2014:16). In sommige gevalle word ’n wildspesie deur wildstropers gestroop om slegs ’n spesifieke ledemaat of orgaan te bekom waarna die karkas agtergelaat word. Renosters word byvoorbeeld in die meeste gevalle gestroop met die doel om hul horings te bekom, en die karkas dien geen ander doel vir die wildstroper nie. Soms behels wildstropery die voortdurende versameling of oes van wildspesies uit hul natuurlike omgewing gedurende ’n spesifieke seisoen of tydperk. Sien Wyatt (2013:3). In dié gevalle word wildspesies meestal met voedsel gelok en in nette of vanghokke vasgekeer, waarna hulle lewend na ’n aanhoudings- of verwerkingsaanleg geneem word. Wildspesies se kleintjies en eiers word veral geteiken aangesien die kleintjies maklik gevang en eiers maklik vervoer kan word. Sien Van Uhm (2016:173–4); Nellemann, Redmond en Refisch (2010:54); Moulton en Sanderson (1999:239); Dingfei (2014). Papegaaie, reptiele en primate word vernaam versamel en lewend uit hul natuurlike omgewing geneem vir die eksotiese troeteldierbedryf (sien Moulton en Sanderson (1999:235)). Sommige grootkat- en beerspessies word lewend uit hul omgewing geneem om in sirkusse te gebruik (sien International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:42–3)). Daar is bevind dat die oes van wildspesies toeneem gedurende tye waartydens die wildspesie ’n spesifieke kenmerk toon, soos gedurende winter (vir winterpelse), in die seisoen wanneer wildspesies eiers lê, in tye wanneer kleintjies gebore word; in voëlspesies se broeityd of wanneer dit migrasieseisoen is. Sien Kirby, Stattersfield, Butchart, Evans, Grimmett, Jones, O’Sullivan, Tucker en Newton (2008:49).

⁶⁵ UNODC (2012:35); UNODC (2022:51).

⁶⁶ Hübschle (2017:430).

⁶⁷ *Ibid.*

⁶⁸ Oftewel: “organised criminal group”. Georganiseerde misdaadgroepe se betrokkenheid en belang in wildmisdaad word toenemend deur wêreldleiers en ander kenners erken. Sien die Declaration of the London Conference on the Illegal Wildlife Trade (2018) waar 80 lande, insluitende Suid-Afrika, wildmisdaad as ’n ernstige misdaad erken waarby georganiseerde misdaadgroepe betrokke is. Georganiseerde misdaadgroepe kan lede op elke vlak van wildmisdaad as verteenwoordigers hê, wat verskillende handelinge namens die groep verrig.

⁶⁹ Asia/Pacific Group on Money Laundering en UNODC (2017:13).

⁷⁰ Bv. bestaansjagters.

⁷¹ Bv. georganiseerde misdaadgroepe en professionele jagters. Sien Van Uhm (2016:57).

⁷² Dutton, Gratwicke, Hepburn, Herrera en Macdonald (2013:74).

⁷³ Regmatige handelinge word deur wetgewing toegelaat en gereguleer, terwyl onregmatige handelinge meestal op die onvolhoubare uitbuiting van beskermde of bedreigde wildspesies berus, met die doel om onregmatige kommersiële markte van dié wildspesies en hul nuwe produkte te voorsien. Sien Muth en Bowe (1998:11); Tensen (2016:286–98); Challenger, Harrop en MacMillan (2015:144); Falck (2017:38–40); UNODC (2016:17); Moulton en Sanderson (1999:244–5). Infiltrasie van regmatige en onregmatige markte kan byvoorbeeld plaasvind indien internasionale regulering ontbreek (indien die betrokke wildspesie byvoorbeeld nie in die CITES gelys is nie); indien nasionale handel in die wildspesie geoorloof is; indien wildspesies wat in aanhouding geteel is, gebruik word om wildspesies van ’n ander oorsprong te verdoesel; indien verskillende wildspesies en subspesies moeilik onderskeidbaar is; of indien vervalste of onjuiste dokumentasie gebruik word. Die verbintenis tussen “geblikte” wildspesies (ook bekend as “put-and-take hunting”) en georganiseerde misdaad dien as voorbeeld. Dutton e.a. (2013:84) asook Gratwicke, Bennett, Broad, Christie, Dutton, Gabriel, Kirkpatrick, en Nowell (2008:222) verklaar dat wildspesies wat in aanhouding geteel word nie onderskei kan word van wildspesies wat elders deur wildstropers gestroop is nie. Dit lei daartoe dat regmatige en onregmatige handelinge ineen gestrengel raak en dat die regmatige “geblikte” wildspesies in baie gevalle as ’n rookskerm vir die handel in gestroopte wildspesies dien en dienooreenkomstig onregmatige markte van wildspesies voorsien. Sien ook Sas-Rolfes e.a. (2019:207).

⁷⁴ Wyatt (2013:3); Van Uhm (2016:57).

⁷⁵ Oftewel: “bushmeat”.

⁷⁶ Pearce (2005:117); Van Uhm (2016:57); Lindsey, Romañach, Matema, Matema, Mupamhadzi en Muvengwi (2011:84, 88); Barnett (1997:21, 24); Bowen-Jones, Brown en Robinson (2003:391); Bair-Brake, Bell, Higgins, Bailey, Duda, Shapiro, Eves, Marano en Galland (2014:97).

⁷⁷ Eves (2006:143); Bowen-Jones e.a. (2003:391); Nasi (2008:13); Knapp (2018); Knapp (2012:435–7).

⁷⁸ Milner-Gulland (2006:295).

⁷⁹ Van Uhm (2016:57).

⁸⁰ Phelps, Biggs en Webb (2016:4).

⁸¹ Conrad (2012:250–1).

⁸² Sien in dié verband Bearak (2019) vir die voorbeeld van mens-wildspesie-konflik tussen bestaansboere en olifante in Botswana. Hierdie diere is ook bekend as ongediertes (“vermin”) of skadeveroorakende diere (“damage-causing animals”). Sien Hodgkinson, Davies-Mostert, Komen en Snow (2007:4); Muth en Bowe (1998:17); International Union for Conservation of Nature (2005:185). AK 749 in SK 40412 van 10 November 2016 (Norms and standards for the management of damage-causing animals in South Africa) definieer ’n “skadeveroorakende wildspesie” as een dier of ’n groep diere wat in stryd kom met menslike aktiwiteite en aansienlike skade aan vee, plantasies, gewasse of ander eiendom aanrig of menslike lewe bedreig. Sien Lamarque, Anderson, Fergusson, Lagrange, Osei-Owusu en Bakker (2009:1, 5–7) vir voorbeelde van skadeveroorakende diere.

⁸³ Saif en MacMillan (2016:19).

⁸⁴ Conrad (2012:250) voeg by dat bestaansjagters meestal onseker is oor watter eiendomsregte hulle het. Die onsekerheid lei daartoe dat wildspesies op publieke grond gestroop word omdat bestaansjagters onder die indruk is dat dié wildspesies aan geen eiendomsreg onderhewig is nie.

⁸⁵ Phelps e.a. (2016:4); Haas en Ferreira (2016:1).

⁸⁶ Muth en Bowe (1998:14); Cooney (2008:vi); Brymer (1991:179).

⁸⁷ International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:59).

⁸⁸ Die georganiseerde misdaadgroep verskaf byvoorbeeld die nodige toerusting en wapens aan die bestaansjagters om die wildstropers van wildspesies uit te voer.

⁸⁹ Abernethy, Coad, Taylor, Lee en Maisels (2013:3); Van Vliet, Cornelis, Beck, Lindsey, Nasi, LeBel, Moreno, Fragosó en Jori (2016:234–5); Stiles (2011:33).

⁹⁰ Cadman (2007:13).

⁹¹ Draadstrikke kan gebruik word om verskeie spesies van verskillende groottes te vang, wat dit moontlik so ’n gesogte stroopmetode onder wildstropers maak. Sien ook Noss (1998b:391); Noss (1998a:286); Everatt, Kokes en Lopez-Pereira (2019:4099).

⁹² Lindsey, Románach, Tambling, Chartier en Groom (2011:108). Enige draad of kables soos binddraad, doringdraad, telefoondraad, elektriese kables en selfs nylontou word gebruik om draadstrikke te maak. Food and Agriculture Organisation of the United Nations (2015:20); Lindsey, Románach, Tambling, e.a. (2011:96); Hofer, Campbell, East en Huish (1996:124); Phelps e.a. (2016:5).

⁹³ Wildstropers grou valkuile in die grond en bedek dit met plantegroei om wildspesies vas te keer. Die teikenspesies word deur die wildstropers in die rigting van die valkuil gejaag of gelok, waarna dit in die valkuil val. Sien The Encyclopedia of Earth (2007); Wyatt (2013:3); Lindsey en Bento (2012:61).

⁹⁴ Jaghonde word grotendeels gebruik om die wildspesies te verskrik en in die rigting van strikke, valkuile of nete te jaag. Sien Lindsey, Románach, Tambling, e.a. (2011:96); Lindsey,

Romañach, Matema, e.a. (2011:87); Jachmann (2008:1911); Food and Agriculture Organisation of the United Nations (2015:21); Cadman (2007:13).

⁹⁵ 'n Slagyster, oftewel 'n “gin trap”, is 'n meganiese ystertoestel met skerp saagagtige veergedrewe kake wat gebruik word om wildspesies te vang. Sien Cadman (2007:14); Lindsey en Bento (2012:18–9); Westcott (2017).

⁹⁶ Meer tradisionele jagmetodes soos die gebruik van 'n pyl en boog, en spiese word steeds deur wildstropers gebruik. Die pyle, boë, en spiese word van natuurlike materiale gemaak en soms doop die wildstropers die pyl- en spiespunte in gif. Sien The Encyclopedia of Earth (2007).

⁹⁷ Soms gebruik wildstropers gif om wildspesies te stroop, byvoorbeeld die vergiftiging van watergate. Gif is relatief goedkoop en besonder doeltreffend vir wildspesiestrooping. Gif kan regmatig deur wildstropers bekom word, en dit is 'n geluidlose manier om wildspesies te stroop. Die gebruik van gif om wildspesies te stroop het dodelike gevolge op ekosisteme, aangesien talle aasvreters, wat aan die vergiftigde karkas vreet, ook in die proses van die gif doodgaan. Aasvreters sluit onder meer aasvoëls, hiënas, jakkalse, uile, arende, valke en kraaie in. Sien Food and Agriculture Organisation of the United Nations (2015:21); Ogada (2014); Ogada, Botha en Shaw (2015:1–4); International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:41,70); Patrick (2019:4); Everatt e.a. (2019:4099).

⁹⁸ Lokvalle wat met gom besmeer is (in sommige gevalle smeer wildstropers gom aan boomtakke), is 'n algemene stroopmetode vir wildstropers wat voëlspesies teiken. Ook bekend as voëllym. Sien Vidal (2015).

⁹⁹ Lindsey en Bento (2012:19); International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:42); Wyatt (2013:3). 'n Verskeidenheid vuurwapens en ammunisie word vir dié doel ingespan, onder meer outomatiese militêre gewere (bv. die AK-47 en die Vektor R4), haelgewere, voorlaaiers ('n outydse geweer wat aan die voorkant van die loop gelaai word), jaggewere, handwapens, handgranate en pylgewere. Verdowingspyle word gebruik om wildspesies tydelik te bedwelms en bewusteloos te maak sodat wildstropers byvoorbeeld slegs 'n renoster se horing of 'n olifant se tande kan afsaag.

¹⁰⁰ Opongo (2017:3).

¹⁰¹ Staan ook soms as “sportjag” bekend.

¹⁰² Trofeejag is 'n regmatige, hoogs winsgewende toerisme-aktiwiteit wat gedryf word deur professionele jagters se drang om 'n spesifieke jagtrofee (selfs kritiek bedreigde, bedreigde, kwesbare en beskermde wildspesies) met hoë estetiese waarde te bekom. Die regering kan toestemming aan professionele jagters verleen om spesifieke wildspesies te jag deur middel van die uitreiking van jagpermitte, jagkonsessies en jaglisensies. (Hetsy 'n spesiale jagpermit vir wildspesies wat in Bylaag I of II van die CITES gelys is, of 'n bedreigde- of beskermde-spesie-jagpermit (oftewel 'n “threatened or protected species” (TOPS)-jagpermit) vir die jag van wildspesies wat onder die TOPS-regulasies gelys is, word in meeste gevalle benodig.) Trofeejagekspedisies vind onder die toesig van jaguitrusters (oftewel: “hunting outfitter” – 'n ervare buitelewe en jaggids wat professionele jagters op georganiseerde jagtoere begelei), omgewingsagentskappe, 'n beskermde gebied se owerhede, inheemse of plaaslike gemeen-

skapsliggame (in die geval van kommunale grond) of privaat grondeienaars plaas. Professionele jagters kan internasionale besoekers insluit wat gewoonlik 'n fooi aan 'n jaguitruister betaal vir 'n jagervaring van 'n spesifieke wildspesie. Dit is 'n groot bedryf waaruit menige rolspelers voordeel put, onder andere die regering, konsessiehouer (jaguitruister), ekspedisie-organiseerder, reisagentskap, die ekspedisiegids en ondersteuningsgidse (bv. spoor-snyers). Suid-Afrika beskik oor een van die grootste trofeejagbedrywe ter wêreld gemeet aan die aantal jaguitrusters, besoekende jagters en wildspesies gejag, sowel as die inkomste wat daaruit gegenereer word. Die International Fund for Animal Welfare (2016:44–5) bevestig dié bevinding deur dit te stel dat Suid-Afrika sedert 2004 die voorste uitvoerder van jagtrofees is. Van die mees gesogte inheemse wildspesies in dié verband sluit onder meer in die Afrikaleeu, rooikat, bobbejaan, Afrika-olifant, Nylkrokodil, luiperd, suidelike witrenoster, Afrikabuffel en seekoei. Nietemin is dit moeilik om te bepaal presies hoeveel wildspesies vir die trofeejagbedryf gejag word, aangesien die Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (1973) se databasis van die aantal jagtrofees wat in- en uitgevoer word, rekord hou in stede van die aantal wildspesies wat gejag is. Sien in die algemeen Lindsey, Roulet en Románach (2007:457); International Fund for Animal Welfare (2016:44–5); Humane Society International en The Humane Society of the United States (2016:5); Macdonald (2016:11); Barnett en Patterson (2006:2); Van Vliet e.a. (2016:231); International Union for Conservation of Nature (2016a:3).

¹⁰³ International Fund for Animal Welfare (2016:6, 46); International Union for Conservation of Nature (2016a:1); Humane Society International en The Humane Society of the United States (2016:2). Jagtrofees is gewoonlik die horings, tande, kop, kloue en huide (velle of pelse) van die dier wat die jagter hou as 'n aandenking van die jagervaring. Professionele jagters maak dikwels van taksidermie gebruik om huide kunsmatig in 'n natuurlike posisie te bewaar. Trofeejag moet van die jag van “geblikte” wildspesies onderskei word. Die jag van “geblikte” wildspesies verwys na die jag van wildspesies wat in aanhouding geteel word en binne onnatuurlike omstandighede gejag word waar die jagter die voorrang geniet.

¹⁰⁴ Voorstanders van trofeejag voer aan dat trofeejag 'n verminderende invloed op biodiversiteitsgetalle het aangesien jagkwotas konserwatief geraam en wildspesies selektief op grond van geslag, ouderdom en geenpoele gejag word. Verdere argumente ten gunste van trofeejag sluit onder meer in dat trofeejag ekspedisies plaasvind in verafgeleë gebiede met beperkte infrastruktuur waar ander vorme van ekotoerisme nie prakties uitvoerbaar is nie. Professionele jagters lewer 'n groot indirekte finansiële bydrae tot omgewingsbewaring deur middel van die betaling van permit- en lisensiefooie en spesiale belasting. Trofeejag bied winsgewende ekonomiese regverdiging vir privaat en kommunale grondgebruik in stede van tradisionele landbougebruik. Dit kan moontlike voordele vir plaaslike gemeenskappe inhou, onder meer die generering van huishoudelike inkomstes, voedsel, werkskepping en sosio-ekonomiese opheffing. Sien in die algemeen Paterniti (2017:81); Howard (2015); Leader-Williams (2009:11–2); Jackson (1996:9); Roe, Leader-Williams en Dalal-Clayton (1997:37); Mahoney (2009:274–5); Van Vliet e.a. (2016:232); International Union for Conservation of Nature (2016a:2).

¹⁰⁵ Leader-Williams (2009:13) is van mening dat die teenstaanders van trofeejag se uitgangspunte gevestig en onelasties is (ten spyte van wetenskaplike feite en moontlike omgewingsvoordele) en dat hulle trofeejag as “anakronisties, onnodig en moreel onaanvaarbaar” beskou. Teenstaanders meen dat trofeejag 'n invloed op biologiese volhoubaarheid, demografie en genetiese variasie kan hê. Hulle stel vrae oor aanvaarde jagpraktyke, diereregte en die welstand van diere. Gedurende

2015 het die jag van Cecil die leeu, net buite die grense van die Hwange Nasionale Park in Zimbabwe, gelei tot publieke woede en verontwaardiging – veral onder teenstaanders van trofeejag. Wiersema (2016:67) verklaar dat die geval van Cecil die leeu aan kenners en beleidmakers gedemonstreer het dat trofeejag komplekse argumente ontlok, wat te alle tye binne konteks en met groot omsigtigheid benader moet word. In *Jacobs Safaris CC v Bloodlions NPC* (7187/2019P) 2020 ZAKZPHC 31 par. 1, maak die hof die volgende verbandhoudende opmerking: “[t]he hunting of animals is always likely to be a controversial subject. It has however developed into a multimillion rand industry. Hunting stands in contrast to the conservation of wildlife, although some hunters argue that, properly managed, hunting contributes to conservation by strengthening the gene pool of groups of wild animals by culling the aged and infirm. The views expressed either for, or against, hunting are often as varied as the persons who express them. Many, possibly most, hunters however favour controlled, fair chase hunting, and condemn ‘canned hunting’ as a vile activity.” Sien Lindsey e.a. (2007:461–6) vir ’n evaluering van beide die positiewe en die negatiewe impak van trofeejag op natuurbewaring in Afrika.

¹⁰⁶ Brummett (2017:214–9); International Union for Conservation of Nature (2016:1, 4). In sommige gevalle buit georganiseerde misdadgroepe dié skuiwergate van trofeejag ook uit en gebruik dit as ’n front om wildspesies vir onregmatige markte te verkry. Georganiseerde misdadgroepe doen hulle byvoorbeeld as professionele jagters voor om die jagtrofees vir onregmatige markte te bekom. In 2011 het ’n georganiseerde misdadgroep van Suidoos-Asië prostitute gehuur om hulle as professionele jagters in ’n trofeejagekspedisie na witrenosters in Suid-Afrika voor te doen. Die vroue is gehuur om jagpermitbeperkings te ontduik. Sien in dié verband Rademeyer (2011); Ward (2013); Gettleman (2011); Rademeyer (2012:100); Hübschle (2014:47).

¹⁰⁷ Van Uhm (2016:57). Holmes (2016:12) tref ’n onderskeid tussen die smokkel van wildspesies en die onregmatige handel in wildspesies. Alhoewel die begrippe verbandhoudend is, is hulle konseptueel van mekaar verwyderd. *Smokkel* verwys na die onregmatige vervoer en verspreiding van wildspesies, terwyl *onregmatige handel* na die onregmatige koop en verkoop van wildspesies verwys.

¹⁰⁸ Van Uhm (2016:57); International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:60); Warchol (2004:65); Phelps e.a. (2016:6).

¹⁰⁹ Moneron e.a. (2017:10).

¹¹⁰ Roe, Mulliken, Milledge, Mremi, Mosha en Grieg-Gran (2002:18); Broad e.a. (2003:16); Phelps e.a. (2016:6).

¹¹¹ Weru (2016:19).

¹¹² Roe e.a. (2002:18); Broad e.a. (2003:15).

¹¹³ Phelps e.a. (2016:4).

¹¹⁴ Wyatt (2013:5).

¹¹⁵ Liddick (2011:44).

¹¹⁶ Sien ook Moneron e.a. (2017:10).

¹¹⁷ Van Uhm (2016:177). Tussenpersone of logistieke fasiliteerders dien byvoorbeeld 'n kinderslaapmiddel aan lewendige makaak-ape in transito toe.

¹¹⁸ Wyatt (2013:5).

¹¹⁹ Moulton en Sanderson (1999:239).

¹²⁰ Soönotiese siektes is siektes wat tussen mens en dier kan versprei. Sien bv. Can, D'Cruze en Macdonald (2019:1–2); Chomel, Belotto en Meslin (2007:6–11); Bekker, Hoffman en Jooste (2012:1–12); Pavlin, Schloegel en Daszak (2009:1721–6).

¹²¹ Sien ook Gooch (2011:27); Stiles, Redmond, Cress, Nellemann en Formo (2013:33).

¹²² Sellar (2013); Weru (2016:20); United States Agency for International Development (2015:3); Liddick(2011:44–5); International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:41–6); Wyatt (2013:5); Moneron e.a. (2017:10); Van Uhm (2016:178); Rosen en Smith (2010:27); Alacs en Georges (2008:153); Downie (2009); Malkin (2009); Blake (2010); Hooper (2007); MacKinnon (2010); Longbottom (2011); Awford (2015); Shange (2020).

¹²³ United States Agency for International Development (2015:3).

¹²⁴ Phelps e.a. (2016:4) kategoriseer lug- en seevaartmaatskappye as onskuldige derdepartye wat meestal onwetend tot onregmatige handelingte ten aansien van wildspesies bydra. Passasiers-lugrederye word meestal gebruik om klein wildspesies en neweprodukte van geringe gewig, soos seekoeitande, skilpaaie, klein primate en gekerfde ivoorbeeldjies, onregmatig in handbagasie of vasgemaak aan 'n passasier se liggaam te vervoer. Lugvragrederye of lugkoerierdienste word meestal gebruik om groter onregmatige besendings lewendige wildspesies of neweprodukte, bv. renosterhorings, ieternag's, huide (velle of pelse) en leeuarkasse te vervoer. Skeepsvraghouers word gebruik vir die vervoer van groot en swaar onregmatige besendings, bv. rou ivoor, renosterhorings en ieternagokubbe. Sien in die algemeen Utermohlen (2020) waar die onlosmaaklike raakpunte tussen lugvaart en wildmisdad uitgelig word.

¹²⁵ Liddick (2011:45).

¹²⁶ Sien in die algemeen Carrillo-Páez (2018:115–25).

¹²⁷ UNODC (2012:46); UNODC (2022:66–78).

¹²⁸ UNODC (2012:46–57); UNODC (2022:66–78).

¹²⁹ United States Agency for International Development (2015:1); World Wide Fund for Nature, TRAFFIC en U4 Anti-Corruption Resource Centre (2018:4).

¹³⁰ Liddick (2011:44); World Wide Fund for Nature, TRAFFIC en U4 Anti-Corruption Resource Centre (2018:4).

¹³¹ UNODC (2012:54); UNODC (2022:66–7, 71); Kazmar (2000:108). Webster (1997) verwys na 'n onderhoud met Striegler en sê dat “a padded vest studded with 40 eggs from Australia’s endangered black palm cockatoo, each worth at least \$10,000, is far easier to smuggle than an equal-valued cache of cocaine, simply because customs officials aren’t looking for cockatoo eggs.”

¹³² Wyatt (2013:5); Aucoin en Donnenfeld (2017:5); International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:62); Van Uhm (2016:109).

¹³³ Zimmerman (2003:1669–71).

¹³⁴ Sien ook Nellemann, Henriksen, Kreilhuber, Stewart, Kotsovou, Raxter, Mrema en Barrat (2016:76). Wildmisdad bied in baie gevalle die ideale omstandighede, aangesien georganiseerde misdadgroepe wildmisdad as 'n laerisiko-misdad bestempel, wat gekombineer word met hoë opbrengste en 'n geringe waarskynlikheid om aangekeer te word. Sien verder Nellemann (2014:18); Kazmar (2000:108–9); UNODC (2012:3); UNODC (2022:229); Bearder (2018); International Criminal Police Organization en United Nations Environment Programme (2016:59).

¹³⁵ Rosenberg (2009); Gooch (2011:34), Duffy (2016:114). In 1993 is daar op Miami se internasionale lughawe op ongeveer 36 kilogram kokaïen beslag gelê wat chirurgies binne-in luislange versteek was. Sien Hoser (1994:169–72). 'n Verdere voorbeeld van sodanige gekombineerde besendings is die konfiskering van olifantantande (rou ivoor) wat met hasjisdwelms opgestop is.

¹³⁶ Wyatt (2013:5).

¹³⁷ *Ibid.*

¹³⁸ Lavorgna (2014:1).

¹³⁹ Van Uhm (2016:57–8).

¹⁴⁰ Vlak 1-handelinge verwys na die stroop van wildspesies. Ter illustrasie hiervan verwys Moneron e.a. (2017:12) na 'n onderhoud met Kolonel Johan Jooste (nasionale bevelvoerder van die bedreigde spesie-eenheid van die Suid-Afrikaanse Direkoraat vir Prioriteitsmisdadondersoeke) wat verklaar dat georganiseerde misdadgroepe wat onregmatig met renosterhorings handeldryf se metodes onlangs verander het. Hulle verkies om nie meer die heel renosterhorings onregmatig na ander lande uit te voer nie en in stede daarvan sny hulle die renosterhorings in skywe op of kerf dit in ronde kraalvorme. Die renosterhorings word dan in hierdie verwerkte vorm verbloem en onregmatig uitgevoer.

¹⁴¹ Wiersema (2016:77). Sien ook Sas-Rolfes e.a. (2019:203).

¹⁴² UNODC (2012:40); UNODC (2022:58–60); Wyatt (2013:5).

¹⁴³ Moreto en Lemieux (2015:311).

¹⁴⁴ In hierdie beskrywing verwys “uiterlike vorm” na die wildspesie se fisieke kenmerke of ledemate, terwyl “regstatus” daarna verwys of die wildspesie vanuit ’n regmatige of onregmatige oorsprong spruit. Sien Moreto en Lemieux (2015:311).

¹⁴⁵ UNODC (2012:35); Wyatt (2013:6). Olifante word byvoorbeeld in Afrika gestroop vir hul tande. Die olifantivoor word onregmatig na die Midde-Ooste uitgevoer waar dit in verskillende produkte gekerf en gepoleer word. Die heruitvoer van olifantivoorprodukte na verspreiders of kopers in ander lande vind dan plaas. Daar bestaan ’n geleentheid, ná die verwerking van olifantivoor, om dit onder valse voorwendsels as mammoetivoorprodukte uit te voer. Die handel in mammoetivoor is tans regmatig, en op die oog af lyk dit identies aan olifantivoor. Sien Hall (2016b); Campbell (2019). In hierdie voorbeeld, volgens die voorgenoemde beskrywing deur Moreto en Lemieux (2015:311), het die verwerking van olifantivoor die uiterlike kenmerke van die olifanttande verander. Verder, deur die olifantivoor onder valse voorwendsels as mammoetivoorprodukte uit te voer, is die afkoms en regstatus van die ivoor vir owerheidsbeamptes moeilik identifiseerbaar. ’n Verdere skuiwergat is die toelaatbare regmatige handel in sogenaamde “antieke ivoor”. Die Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (1973) plaas nie ’n verbod op die internasionale handel in “antieke ivoor” wat dateer voor die aanneming van die verdrag nie. Kenners meen dat die owerhede nie oor die kennis beskik om die ouderdom van ivoor op die oog af te skat nie en dat handelaars dié onkunde van owerhede uitbuit om nuwer ivoor onregmatig te verkoop. Sien in dié verband Cruise (2019).

¹⁴⁶ Pires en Moreto (2015); Vira, Ewing en Miller (2014:48–51); Phelps e.a. (2016:6); Wyatt (2013:5–6), 24. Die verwerking van wildspesies sluit verskeie handelinge in, byvoorbeeld die kerf van ivoorbeelde, die maal van renosterhorings tot ’n poeier, die behandeling van huide met looistof om leer en pelse te vervaardig, die taksidermie van wildspesies se karkasse en die droog of rook van vleis om verrotting te voorkom.

¹⁴⁷ Wyatt (2013:24).

¹⁴⁸ *Ibid.*

¹⁴⁹ UNODC (2012:5); UNODC (2022:50–2); Wyatt (2013:6); Hall (2016b); Moreto en Lemieux (2015:311).

¹⁵⁰ Liddick (2011:45).

¹⁵¹ World Wide Fund for Nature en Dalberg Global Development Advisors (2012:11). Die World Wide Fund for Nature is ’n internasionale nieregeringsorganisasie wat in 1961 gestig is, en wat noemenswaardige bydraes op die gebied van wildbewaring en die vermindering van menslike impak op die omgewing lewer.

¹⁵² Asia/Pacific Group on Money Laundering en UNODC (2017:13).

¹⁵³ Wyatt (2013:6).

¹⁵⁴ Phelps e.a. (2016:4, 6); UNODC (2016:74); World Wide Fund for Nature en Dalberg Global Development Advisors (2012:12); May (2017:54); Felbab-Brown (2011:7–8); Ammann (2018). Sommige kopers is versamelaars van eksotiese, bedreigde of beskermde wildspesies. In dié geval stel die koper belang in 'n lewendige wildspesie as 'n eksotiese troeteldier of om 'n privaat dieretuin aan te vul. 'n Koper kan andersins wildtrofees versamel vanweë die ornamentele waarde daarvan. Die koper kan ook 'n verbruiker van tradisionele medisyne wees of vanweë kulturele gebruike of religieuse oortuigings sekere nuweprodukte van wildspesies in die uitoefening daarvan benodig. In ander gevalle kan die koper se gebruike van nuweprodukte bloot eienaardig of aan die gewoontes van 'n moderne leefstyl verbind wees.

¹⁵⁵ Wyatt (2013:6).

¹⁵⁶ Smith (2007:773).

¹⁵⁷ International Fund for Animal Welfare (2008:15); Warchol (2004:70). Sien ook in die algemeen Wingard en Pascual (2018); Demeau, Vargas en Jeffrey (2019:101–12).

¹⁵⁸ International Fund for Animal Welfare (2014:5).

¹⁵⁹ Lavorgna (2014:10); Lavorgna (2015:354, 363).

¹⁶⁰ Oftewel: “hybrid market”.

¹⁶¹ In sommige gevalle kan 'n verkoper die transaksie deur middel van 'n internetplatform inisieer, waarna die transaksie deur middel van tradisionele handelsmetodes voltrek word. Die partye kan ooreenkom om daarna per telefoon, e-pos of faks te kommunikeer, of 'n persoonlike ontmoeting reël. Volgens die International Fund for Animal Welfare (2008:15) bied die koop en verkoop van wildspesies en hul nuweprodukte deur middel van die internet vele moontlikhede aan onregmatige handelaars om wetgewende bepalings en regulasies te ontduik. Voorbeelde sluit in vervalste of ontbrekende sertifikate; ongereguleerde besendings; transaksies wat vinniger voltrek kan word; die betrokke partye se ligging wat in die meeste gevalle nie vasgestel kan word nie; die partye tot die transaksie se identiteite wat anoniem kan wees; die wildspesies en hul nuweprodukte wat onder verskillende sleutelwoorde en terselfdertyd op verskillende platforms bemark word.

¹⁶² Lavorgna (2014:4–6).

¹⁶³ International Fund for Animal Welfare (2017:2).

¹⁶⁴ International Fund for Animal Welfare (2004:17).

¹⁶⁵ Beardsley (2006:7–8); International Fund for Animal Welfare (2005:7).

¹⁶⁶ International Fund for Animal Welfare (2014:5). Die International Fund for Animal Welfare is 'n internasionale toonaangewende dierewelsynsorganisasie.

¹⁶⁷ UNODC (2012:4–8); UNODC (2022:45, 51 53–4, 58–61); UNODC (2018:2).

¹⁶⁸ UNODC (2012:4–8); UNODC (2022:45, 51 53–4, 58–61); UNODC (2018:2).

¹⁶⁹ Die UNODC het omvattende bydraes in dié verband gelewer, maar 'n meer volledige weer-gawe van hul aanbevelings val buite die bestek van die bydrae.

¹⁷⁰ UNODC (2012:39).

¹⁷¹ Die tabel is saamgestel uit die voorstelle in UNODC (2012:39–44) en UNODC (2022:45, 51 53–4, 58–61).

¹⁷² UNODC (2018:9).

¹⁷³ Ingevolge 'n permit, lisensie of 'n soortgelyke regsinstrument kan sekere regte kragtens 'n wet erken en aan 'n permithouer toegeken word om 'n spesifieke handeling, onder bepaalde omstandighede, volgens 'n vasgestelde wyse of binne 'n gegewe tyd teenoor 'n wildspesie te verrig. UNODC (2018:9–10).

¹⁷⁴ UNODC (2018:23–4); UNODC (2012:2–4); UNODC (2022:13).

¹⁷⁵ Sien Muth en Bowe (1998:11); Tensen (2016:286–98); Challender e.a. (2015:144); Falck (2017:38–40); UNODC (2016:17); Moulton en Sanderson (1999:244–5); Dutton e.a. (2013:84); Gratwicke e.a. (2008:222); Sas-Rolfes e.a. (2019:207).

¹⁷⁶ Volgens die UNODC (2018:5, 18–9) word die formaat van dié lysie aan elke afsonderlike land oorgelaat.

¹⁷⁷ UNODC (2018:5).

¹⁷⁸ UNODC (2018:6).

¹⁷⁹ Die International Union for Conservation of Nature se rooilys en rooi-boeke is nie 'n regs-instrument nie – dit is eerder 'n wetenskaplike assessering van wildspesies se bewaringstatus en die vlak van beskerming wat hulle vereis. Vir meer inligting oor die International Union for Conservation of Nature se rooilys en rooi-boeke sien International Union for Conservation of Nature (2023).

¹⁸⁰ Sien die bylae van die Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (1973); Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (1979); International Union for Conservation of Nature (2023) (die International Union for Conservation of Nature se rooilys en rooi-boeke).

¹⁸¹ 'n Wildspesie wat 'n buitengewone hoë risiko loop om in die onmiddellike toekoms in die natuur uit te sterf.

¹⁸² 'n Wildspesie wat 'n hoë risiko loop om in die nabye toekoms in die natuur uit te sterf.

¹⁸³ 'n Wildspesie wat 'n buitengewone hoë risiko loop om in die natuur bedreig te word.

¹⁸⁴ 'n Wildspesie wat, weens nasionale belang, nasionale regulering vereis om te verseker dat dié wildspesie op 'n ekologies volhoubare wyse bestuur word.

¹⁸⁵ UNODC (2018:6).

¹⁸⁶ *Ibid.*

¹⁸⁷ UNODC (2018:19).

¹⁸⁸ UNODC (2018:18–9).

¹⁸⁹ *Ibid.*

¹⁹⁰ UNODC (2018:19).

¹⁹¹ Eie beklemtoning.

¹⁹² UNODC (2012:35, 39); UNODC (2022:53); UNODC (2018:6, 9–10).

¹⁹³ UNODC (2018:5).

¹⁹⁴ UNODC (2018:7). Sien bv. die bespreking aangaande die gebruik van draadstrikke.

¹⁹⁵ UNODC (2018:7).

¹⁹⁶ *Ibid.*

¹⁹⁷ UNODC (2018:7, 20).

¹⁹⁸ UNODC (2018:7).

¹⁹⁹ *Ibid.*

²⁰⁰ *Ibid.*

²⁰¹ UNODC (2018:5).

²⁰² UNODC (2012:39); UNODC (2022:50). Sien verder Dudley (2008:2) vir agtergrond-motivering vir die nasionale klassifikasie van bewaringsgebiede in dié verband.

²⁰³ Sien in die algemeen Dudley (2008:7–23).

²⁰⁴ Sien in die algemeen Dudley (2008:7–23).

²⁰⁵ UNODC (2018:22).

²⁰⁶ UNODC (2018:8–9).

²⁰⁷ UNODC (2018:9).

²⁰⁸ *Ibid.*

- ²⁰⁹ Wiersema (2016:77). Sien ook Sas-Rolfes e.a. (2019:203).
- ²¹⁰ Wiersema (2016:77); Sas-Rolfes e.a. (2019:203).
- ²¹¹ UNODC (2012:27–31), 42; UNODC (2022:44–5).
- ²¹² UNODC (2012:42).
- ²¹³ UNODC (2012:27–31), 42; UNODC (2018:6).
- ²¹⁴ UNODC (2012:42).
- ²¹⁵ *Ibid.*
- ²¹⁶ Voorbeelde sluit onder meer wapens, dwelms, alkohol, tabakprodukte, plofbare stowwe, pornografie asook fauna en flora in.
- ²¹⁷ UNODC (2012:42); UNODC (2022:60).
- ²¹⁸ UNODC (2012:99–101).
- ²¹⁹ Sien ook in die algemeen UNODC (2016:19–23); UNODC (2012:46–57); UNODC (2022:66–78); UNODC (2018:23–32).
- ²²⁰ UNODC (2012:46–57); UNODC (2022:66–78).
- ²²¹ UNODC (2012:18–19); UNODC (2022:36–7); UNODC (2018:3).
- ²²² Art. 15 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²²³ Art. 16 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²²⁴ Art. 17 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²²⁵ Art. 18 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²²⁶ Art. 19 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²²⁷ Art. 20 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²²⁸ Art. 21 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²²⁹ Art. 22 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²³⁰ Art. 23 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²³¹ Art. 24 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).
- ²³² Art. 25 van die United Nations Convention Against Corruption (2005).

²³³ Sien ook UNODC (2012:58–9); UNODC (2022:35).

²³⁴ Art. 5 van die United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003).

²³⁵ Art. 6 van die United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003).

²³⁶ Art. 8 van die United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003).

²³⁷ Art. 23 van die United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003).

²³⁸ Art. 2(a) van die United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003).

²³⁹ Art. 2(b) van die United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (2003).

²⁴⁰ UNODC (2012:17, 58–9); UNODC (2022:35).

²⁴¹ Die UNODC (2012:17) verklaar dat “[s]ince both the perpetration and the effects of wildlife and forest offences are often transnational in nature, and given the frequent involvement of organised criminal groups in these undertakings, there is considerable potential for invoking the Convention Against Transnational Organised Crime in a legal response to the cross-border aspects of wildlife and forest offences.”

²⁴² Die United Nations General Assembly is oortuig dat “the United Nations Convention Against Transnational Organised Crime will constitute an effective tool and the necessary legal framework for international cooperation in combating, inter alia, such criminal activities as money-laundering, corruption, illicit trafficking in endangered species of wild flora and fauna, offences against cultural heritage and the growing links between transnational organised crime and terrorist crimes ...”.

²⁴³ Sien ook in die algemeen die bespreking in White (2011:1–18, 52–70).

²⁴⁴ International Fund for Animal Welfare (2005:ii).

²⁴⁵ International Fund for Animal Welfare (2014:5).

²⁴⁶ Die Global Coalition to End Wildlife Trafficking Online is gedurende 2017 deur die World Wildlife Fund, International Fund for Animal Welfare en TRAFFIC in samewerking met verskeie aanlyn platforms onderneem (sien Bale (2018)). Die aanlyn platforms wat deel uitmaak van die koalisie het onderneem om die kwessie op verskillende vlakke te hanteer. ’n Beginpunt is om streng interne beleide aangaande die koop en verkoop van wildspesies en hul neweprodukte te ontwikkel en te implementeer (sien World Wide Fund for Nature, International Fund for Animal Welfare en TRAFFIC (2017:2)). Koalisie-inisieerders (World Wildlife Fund, International Fund for Animal Welfare en TRAFFIC) het onderneem om die deelnemende aanlyn platforms by te staan in die ontwikkeling van algoritmes wat berus op die moderne tegnologiebeginsels van “machine learning” om outomaties enige verdagte of verbandhoudende sleutelwoorde in advertensies te identifiseer en uit te lig. Die werknemers van aanlyn platforms sal verdere opleiding ontvang om aanlyn advertensies vir die koop en verkoop van wildspesies en hul neweprodukte individueel te evalueer.

²⁴⁷ UNODC (2012:44).

²⁴⁸ UNODC (2012:4–8); UNODC (2022:45, 51 53–4, 58–61); UNODC (2018:2).

²⁴⁹ UNODC (2012:4–8); UNODC (2022:45, 51 53–4, 58–61); UNODC (2018:2).